

- 5.6. 1916** Forstander **Emil Dam**, Brøderup Højskole, bød velkommen til dette første grundlovsmøde efter stiftelse af Indbyderforeningen. 1915-grundloven er ikke trådt i kraft pga. verdenskrigen.
- 2467** Forstander **Lars Eskeland**, Voss Folkehøjskole, Norge, drog paralleller til den norske grundlov, idet begge bygger på ansvar til folket for at udvikle sig. Han fortalte om den norske folkeoplyser og lærer Ole Vig (Vik), som opsøgte Grundtvig og Ingemann og oplevede et stort øjeblik. I Norge arbejdede han for Grundtvigs lære.
- betalende deltagere
- Forstander **Jens Peter Kristensen-Randers**, Ollerup Højskole, talte om ånden i den nye grundlov og at pleje livet vil netop sige at leve i dens ånd. Vi har for meget nysgerrighed, bagvaskelse og stikken næsen i andres sager. Vi skal lære at sige "vi" i stedet for "jeg".
- 5.6. 1917** Forstander **Holger Christian Begtrup**, Frederiksborg Højskole, talte om H.C. Andersen "Nissen hos spækhøkeren" med en parallel til den store danske produktion af fødevarer – kontra kunst og poesi. Eventyret har en tam slutning - mens Grundtvig ville have skrevet, at spækhøkeren sang i sin butik, hvor studenten oplæste poesi. Således blev arbejdet fyldt med åndelig virksomhed.
- 2493** Professor **Edvard Lehmann**, Lund, erindrede om de 400 år siden Luther skrev sine sætninger. Som munk kæmpede Luther mod angst for at synde, men med sætningerne fik han styr på sit liv og blomstrede op. Luther forstod aldrig helt folkefriheden, men stillede sig på adelens side.
- betalende deltagere
- Fru **Gyrithe Lemche**, Lyngby, var den første kvindelige taler nogensinde ved grundlovsmøderne. Hun talte om kvindessagen, som hun var en utrættelig leder af. Hun var sikker på, at kvinderne ikke mistede indflydelse ved at få valget. Aktive kvinder beskyldes for at være ukvindelige. I gammel tid skulle kvinder tækkes alle andre frem for at finde ind til sig selv. Hele samfundet vil vinde ved ligestilling af kvinder og mænd i erhverv og i hjemmet.
- 5.6. 1918** Dette blev Indbyderforeningens største møde med 2.585 betalende tilhørere, hvortil kom børn, soldater oa. med gratis adgang.
- 2585** Seminarieforstander **Peder Jørgen Madsen Vinther**, Silkeborg, tog udgangspunkt i Bjørnstjerne Bjørnsons "Mellem slagene". Danskerne vil gerne leve i idyl, så vi så ikke den tyske styrke op til 1864, som dels gav dansk tungsind, dels start på et genrejsningsarbejde, som blev en folkelig redning. Nu bliver det svære tider med sparsommelighed efter krigen.
- betalende deltagere
- Forstander **Povl Hansen**, Vallekilde højskole, talte om grundlovsdagen som årets eneste folkelige festdag. Samfundet må tilpasse lovgivningen til nye tider, men tilpasset livsværdierne.
- Pastor **H.T. Axelsen-Drejer**, Pedersborg, talte om en læges motto "Indefra – udefter". Hinduerne bebrejder os, at vi handler på kort sigt, for overfladisk i stedet for at lade det dybe komme fra sjælen og udforme livet.
- 5.6. 1919** Landstingsmedlem fru **Inger Gautie Schmit**, Samsø: Der er intet som længsels tider og forventningens glæde, som kan bære os gennem tunge tider.
- 2100** Højskolelærer **Frederik Nørgaard**, Frederiksberg, talte om ungdommen og betingelserne for at den kan fylde sin plads og løse sine opgaver. Danmark undgik at blive inddraget direkte i verdenskrigen, og nu skal vi skue fremad. Ungdommen skal have rødder i dens gerning ved at lære landets natur, minder, historie, modersmål og religion at kende.
- betalende deltagere
- Pastor **H. T. Axelsen-Drejer**, Pedersborg, talte om at samle det danske folk ligesom man kunne i Norge. Han talte også om forskelle mellem landets befolkningsgrupper og socialgrupper, som i andre lande har givet anledning til store omvæltninger.
- 5.6. 1920** Professor **Carl Nicolai Starcke**, København, erindrede om frihedsprincippet i hele grundlovens tid, nemlig politisk, forsamlings-, forenings-, presse- og erhvervsfrihed. Nu har staten påført borgerne embedsmandsvælde og store skatter, og flere personer og virksomheder bidrager ikke nok.
- 1873** Professor **Edvard Lehmann**, Lund, fortalte om Østersøens Saga og hele Østersøproblemet udvikling – først Venderne, så Valdemarerne, de holstenske grever, derpå hansestæderne og Sverige. I et par århundreder var der balancestilling mellem Sverige, Rusland, Polen, Tyskland og Danmark – indtil verdenskrigen brød ud. Ved fredsslutningen blev Østersøspørgsmålet igen et problem.
- betalende deltagere
- Pastor **Harald Monrad-Frantzen**, Øster Ejersborg, viste i et opbyggeligt, kristent foredrag, hvilke rige impulser og indtryk, vi kan hente i bla. historien og poesien. Vore livsinteresse ligger dog i kravt om at blive gode mennesker.

Grundlovsmøde 5.6.1916

Folkemøder.
I Mogenstrup Skov
 Mandag den 5. Juni (Grundlovsdagen.)
 Mødet begynder Kl. 2 1/2 med Taler af Fru Gyrithe Lemche, Lyngby, Højskoleforstander Kristensen-Randers, Ollerup, og Højskoleforstander Lars Eskeland, Norge. Et Orkester vil musicere paa Festpladsen, hvor der kan faas ikke-spirituos Drikke. Madkurve kan medbringes. — I Tilfælde af ugunstig Vejr holdes Mødet i Salen paa Kroen. Adgangen betaales med 35 Øre. Cykeltald og godt Staldrum forefindes.

I Vordingborg
 (paa Ruinerne)
 Torsdag den 15. Juni (Valdemarsdagen.)
 Mødet begynder Kl. 3 med Taler af Folketingsmand Klaus Berntsen, Højskoleforstander Bredsdorff, Roskilde, og Pastor Falk-Rønne, København.
Forening af Indbydere til Folkemøder i Sydsjælland.
 Dam, Brøderup. Mejnertsen, Mern. Arnholtz, Næstved.
 Povl Andersen, Ambæk. Andreasen, Fodby. J. Bøndsen, Bonderup.
 P. Christensen, Skibbinge. Christiansen, Staunstrup. Dahl, Lærer, Dyrlev.
 P. Frandsen, Dysted. Halse, Vordingborg. J. Hansen, Abbednæs.
 Martin Hansen, Kyse. Rs. Jensen, Ugledie. Jørgensen, Præst, Kallehave.
 Peter Jørgensen, Trællese. A. Larsen, Lundby. J. P. Larsen, Ring.
 J. P. Larsen, Lille-Næstved. P. Larsen, Østergaard, Ørslev. Lorck, Næstved.
 J. Madsen, Baarsø. M. A. Madsen, Nedervindinge. Nielsen, Lærer, Hyllinge.
 Nielsen, Lærer, Menstrup. H. P. Nielsen, Karøbækstorp.
 J. Nielsen, Eskildstrup. Karl Nielsen, Rislev. Ole Fr. Olsen, Blangsløv.
 Petersen, Redaktør, Præstø. H. Petersen, Sværdborg. Rs. Petersen, Busebjerg.
 Rs. Petersen, Sipperup. Petersen Schmidt, Lille-Næstved.
 Gd. Chr. Olsen, Rødstofte. Gd. A. P. Jacobsen, Julebæk.
 Gd. H. P. Bøndsen, Kalby.

Præstø Avis den 30.5.1916

Præstø Avis den 6.6.1916:

Atter i år blev der et stort folkemøde i Mogenstrup, måske det største, som endnu har været holdt i de 11 år, der har været møde d. 5. juni på den naturskønne plet i Mogenstrup Skov. Nogle havde måske ventet, at mødet i Vordingborg valdemarsdagen, d. 15. juni, ville have gjort et skår i Mogenstrupmødet, hvad tilslutning angik. Det blev dog så langt fra tilfældet. Tidligere år har man regnet med indtil 3000 mennesker; denne gang var deltagerne antal uden tvivl en del over 3000.

Vejret var ikke meget sommerligt; men i den dal, hvor mødet holdes, er der lunt for alle vinde. I hvert fald mærkedes intet til den skarpe sydøstvind: Tilhørerne fulgte, øjensynlig med megen interesse, de ord, der lød fra talerstolen, og Indbyderne havde denne gang som tidligere været heldige i valget af ordførere. Kun måtte det beklages, at fru Gyrithe Lemche kort forinden mødet havde måttet sende afbud på grund af sygdom. Det var første gang, Indbyderne havde fået tilsagn om medvirkning af en kvindelig taler, endda en af de aller betydeligste, man har, og så kom der i sidste øjeblik forhindringer! Det var der imidlertid intet at stille op imod. At skaffe en anden kvindelig taler på det tidspunkt lod sig ikke gøre.

Mellem højskoleforstander Eskelands og forstander Kristensen-Randers taler holdtes en times pause, i hvilken aftensmaden indtoges.

Efter Carl Ploughs stemningsfyldte vår- og grundlovssang var sunget: "Vårens budskab flyver over lande", indledede formanden for Indbyderne,

Forstander Dam

ved halvtretiden mødet med et velkommen til talerne og den store tilhørerkreds, idet han til dette velkommen knyttede ønsket om, at dette møde måtte virke berigende for tilhørerne.

Taler 1: Forstander **Emil Dam**, Brøderup Højskole
 Taler 2: Forstander **Lars Eskeland**, Voss
 Folkehøjskole, Norge

http://nn.wikipedia.org/wiki/Lars_Eskeland

Taler 3: Forstander **Jens Peter Kristensen-Randers**, Ollerup Højskole

<https://www.archivesportaleurope.net/ead-display/-/ead/pl/aicode/DK-0000001865/type/fa/id/00000516231372053/dbid/C62746231>

2467 betalende

deltagere

a' 0,35 kr. pr. voksen

E. DAM.

J.P. Kristensen-Randers

Mogenstrup-Mødet.

Bjørnstjerne Bjørnson har sagt, at der er to hovedgrupper af møder, de *upersonlige*, hvorfra tilhørerne går, ligesom de kom, og de *personlige*, fra hvilke de går hjem, rigere end de kom. Hvor personlighed taler til personlighed, bliver der udbytte af mødet, og således håber vi også, det må blive her.

Det er i dag grundlovens fødselsdag, både den gamle og den ny grundlovs. Dette, at den ny grundlov blev vedtaget med tilslutning fra alle sider, var for mig noget glædeligt; thi det skal nok vise sig, også på dette område, at det er sandt, som det er sagt, at de bedste sejre er dem, der købt uden blod og sværd.

Nogle vil måske spørge, om det ikke er en farlig ting således at lægge hele magten i flertallets hånd. Kan flertallet da ikke gribe fejl? Jo vist kan flertallet gribe fejl. Der er risiko forbundet dermed; men det er der jo ved enhver livsytring. Det er der også ved at ånde og ved at spise. Sæt, at man fik maden i den "gale hals"! Fare er der altid ved at røre sig; men skulle man af hensyn dertil altid holde sig stille, kom man aldrig nogen vegne.

Men selv om der kan tages fejl i flertalsstyret, så er det ikke desmindre rigtigt, som den italienske statsmand Tabour har sagt, at den dårligste rigsdag er bedre end det bedste forgemak. Med dette sidste udtryk tænker Tabour på den bedste form for enevælde, og han har ret. Enevælden sløver og fører nedad; under fri former udvikles derimod virkestrangen og ansvarsfølelsen. Det er dette, jeg tror, den ny grundlov vil føre med sig. Selv om der var enkelte, som var bange for den, så tror jeg, det vil gå dem, som digteren siger om, at de, der tabte slaget, de vandt kun selv derved.

Den ny grundlov er jo, som De kender, ikke trådt i kraft endnu. Og De kender også grunden dertil, de udenlandske forhold. Men vi håber, den snart må kunne træde i kraft, og vi glæder os frem for alt over, at det hidtil er lykkedes os - og vi håber, det må lykkes fremdeles - at holde os udenfor det forfærdelige opgør

(1. verdenskrig. Red.). men i al vor rædsel og afsky for det, der foregår ude på de store krigsskuepladser, må vi ikke opgive håbet om, at der ud af dette ragnarok må komme noget, der kan blive til styrkelse både folkeligt og kristeligt. Kunne vi ikke tro dette, ville det være endnu frygteligere, end det er.

Det er en revisionstid, vi lever i. Efter krigen vil mange komme til at føle og tænke anderledes end før krigen. Det er godt til tider at få revideret. Revision har ikke altid været vor stærke side her i Danmark. Man har tidligere været tilbøjelig til at nære overtro til kulturen og det, kulturen skulle bringe, og nu er man snarere tilbøjelig til at sige, at vi har spillet fallit med vore kulturbegreber. Kristne mennesker spørger, om Gud da ikke har velbehag i, at der fremdeles udføres et kulturarbejde. Jo, når begrebet kultur opfattes på rette måde, således som man opfatter det, når talen er om jord i god kultur, d.v.s. et godt voksested for kulturplanterne. Holder vi os derimod til det vrængbillede af kultur, som "moderne" forfattere har givet udtryk for, så vil vi uundgåeligt komme til at spille fallit. Den kultur, der har bæreevne, opbygges kun på kristen grund. Den erfaring har man haft lejlighed til at gøre under krigen. Det går med kulturen, som er bygget udenfor kristen grund, på samme måde som med afskårne blomster. De kan sættes i vand, men rådner desuagtet hurtigt, fordi de mangler forbindelse til deres livskilde.

Taleren sluttede med at udtale ønsket om, at den krig, som bla.a. hindrer vor nye grundlov i at træde i kraft, snart måtte ophøre og afløses af en varig fred, der respekterer nationaliteternes ret. Med dette ønske et leve for vor ny grundlov! (hurra!)

Forstander Lars Eskeland:

Jeg vil begynde med at lykønske Dem til den nye grundlov, hvis første årsdag De i dag fejrer. Det vakte glæde, da vi i fjor erfarede, at Danmark slog ind på samme vej som i Norge, skabte sig omtrent samme rammer om sit folkeliv, som den norske grundlov har skabt for det norske folkeliv. De ved alle, hvordan vi norske fik vor grundlov; vi fik den i nød og trang. Vi fik den i en af de tungeste stunder i hele vort historiske liv. I tiden omkring 1807 flød pengene i strømme ind i vort land, og denne tid blev prist i høje toner af vore digtere. Men der var noget i vejen med disse tider, og det var dette, at det norske folk faldt i en søvn, som der skulle strænge tider til at vække det fra. Dersom vi havde levet længe under så gode vilkår, så var vi sandsynligvis faldet i søvn alle sammen. Men så kom nøden, og den blev en så god læretid, som de gode tider aldrig var bleven. Thi "Nøden lærer nøgen kvinde at spinde". Der var en nød på de tider, da englænderne havde blokeret vore havne, som ikke før kendt, og i disse tunge tider var det, at vi fik den fri forfatning, som kaldte hele det norske folk til ansvar for sit liv. Noget lignende er sket her i Danmark med den ny grundlov. Den kalder på sit folks ansvarsfølelse. Men den fri forfatning må levendegøres i folks sind, og vi var da også heldige på samme tid at få mænd, som var skikket hertil, en

gennemføre. Det var Norge selv, der havde kaldt på

mand f.eks. som Henrik Bergeland. Og der fødtes flere af vore kendte mænd på den tid, mænd, som var med til at levendegøre den ny forfatnings tanker i vort folkeliv.

I 1824 blev der oppe i Trøndelagen født en mand, som også fik sin store betydning i denne henseende, en betydning, som strakte sig ud over vort eget lands grænser. Der var **Ole Bik**.

Han var husmandsgut, der havde en udmærket moder, som de fleste berømte mænd har haft. Hun lærte sin søn at holde øjet åbent for alt stort og skønt heneden, men samtidig være velkendt med de dybe længsler, der fyldestgøres af glans fra evigheden. Hun lærte sin søn disse to ting: At åbne øjet opad og tage velsignelsen derfra og at se ud over fædrelandet.

Da han selv blev voksen mand og blev lærer, faldt Grundtvigs skrifter i hænderne på ham, og de forbavsede ham. Der fandt han alt det, han havde hørt om af sin moder; men han fandt det forklaret og levendegjort - med et videre udsyn til alle sider. Han læste disse skrifter år efter år, og han fik en dyb trang til at hjælpe Norge op af sin dvaletilstand. Grundtvig havde råbt ud over Danmark et vækkelsesord, og Ole Bik følte trang til at råbe et vækkelsesråb ud over Norge, så vidt hans røst rakte. Men forinden rejste han til Danmark for at tale med selve den gamle mandskæmpe i Danmark, N.F.S. Grundtvig. Han får en samtale med ham i 6 timer, og disse 6 timer, siger han senere, var de største og lykkeligste, jeg har haft i mit liv. Jeg følte, at hos den gamle, grånende mand var der kæmpekræfter og kæmpeånd.

Han rejste fra København til Sorø for at samtale med Ingemann, og her fik han ligeledes en uforglemmelig samtale med den store, vakre mand med det rige barnehjerte. Det var en dag som i dag. Han syntes, at Danmark var et herligt land. Han mindedes sit indtryk af Grundtvig og Ingemann, og han måtte gang efter gang indrømme, at Danmark var et lykkeligt land. Og som han stod der og så ud over det flade land, så fløj tankerne hjem til Romsdalen med dens fosser og dens granskove. Det var et langt fattigere land; men hvor vidunderligt, Danmark end var, så følte han, at i Norge havde han sit fædreland, og at også det norske folk var bestemt til at leve st stort og rigt liv, blot det selv ville. Fra dets fjælde, lier og strande kunne det norske folk række hænderne ud mod det danske folk, hvorfra der kunne hentes meget godt, og hvorfor det forhåbentlig også kunne yde noget til gengæld. Han følte sig overbevist om, at de 3 nordiske folk hørte sammen, men således, at de hver for sig måtte føre deres eget liv, måtte føle sig som voksne brødre og måtte holde sammen, når faren truede ude fra. En skæbne hviler over os alle, følte han, og det var med disse følelser, at Ole Bik kom hjem til Norge med en hilsen fra Grundtvig og Ingemann. Trods alle forskelligheder havde Ole Bik forstået de danske, og de havde forstået ham.

Han kom hjem med et alvorligt ønske om at rejse en norsk folkehøjskole i hjertet af Norge, ved Mjøsen. Men denne tanke fik han aldrig gennemført; han døde i 1857, kun 33 år gammel.

Men før han døde, havde han talt med sine venner om denne sin kongstanke og livsdrøm, og Ole Arvesen såvel som Herman Anker tog den kraftige beslutning, at den tanke, som Ole Bik aldrig kom til at udføre, ville de denne ånd. Den alm. valgret giver os ret og pligt til at

dem; de måtte optage denne tanke, og de mennesker, som kender et uforglemmeligt indtryk af at *måtte* handle, de kender de kræfter, der førte Ole Arvesen og Herman Anker til at gennemføre Ole Biks livsdrøm. Og 50 år efter, at Norge var bleven skilt fra Danmark, blev de to lande atter knyttet til hinanden gennem bestræbelserne for at føre den tanke, der ligger til grund for folkehøjskolen, ud i livet, også på norsk grund. Det danske og det norske folk fandt hinanden herigennem.

Taleren udviklede nærmere en række interessante træk fra de bestræbelser, der blev udfoldet i Norge af mænd som Arvesen, Herman Anker og Kristoffer Brun for at gennemføre Ole Biks livsdrøm, og han sluttede med at understrege, at som Danmark og Norge havde stået sammen i dette store betydningsfulde arbejde, således burde både danskere og nordmænd og svenskere stå sammen, når farerne truede udefra. Men en altfor stor part af folket hjemme i Norge glemmer under disse ulykkelige tider, at menneskene lever ikke af brød alene.

Vi må håbe, at vi i disse tider desuagtet må lære, at i det åndrige har vi vort fællesskab. Gud velsigne Danmark! Og Gud give, at Deres ny grundlov må blive den gode ramme om et stort og dygtigt arbejde til gavn for Danmark og langt ud over Danmarks grænser. (bifald.)

Dam takkede forstander Eskeland, fordi han ville komme herved og aflægge det varme og gode vidnesbyrd, man nu havde hørt. Vi ønsker alt godt for Norge, og vore gode ønsker for Norge vil vi forene i et: Norge længe leve! (hurra!)

"Det, som lysner over vangen."

Højskoleforstander Kristensen-Randers

talte om ånden i den ny grundlov og livet i overensstemmelse dermed.

Det var smukt, at man til minde om grundlovens vedtagelse 5. juni i fjor ikke rejste døde mindstene, men plantede *levende* egetræer som symbol på, at den skulle blive en levende lov. Livets bedste minde er det fortsatte liv.

Som Lehmann en gang skrev til Tscherning: "Alt, som ikke plejes, visner". Denne ligefremme sandhed gælder også alt liv, i naturen som i folkelivet. Det gælder også livet i grundloven. Det er en højsindet ånd, der gennem den alm. valgets bud: Alle dannemænd og kvinder lige for loven, taler til os og pleje livet i grundloven vil netop sige, at vi lever i dens ånd.

Man kan få dette liv til at visne ikke blot ved ligefrem politiske grundlovsbrud. Men alle dem, der lever imod lovens højsindede ånd, er på en måde grundlovsbrydere. Det gælder f.eks. dem, der nok vil kaldes gode demokrater, men i deres daglige liv og færd og overfor deres medmennesker er noget helt andet.

Når man vil se, om folk er i overensstemmelse med grundlovens højsindede ånd, kan vi se det i deres forhold til de materielle og åndelige goder. De egenkærlige eller snæversynede er i strid med

Pastor Meinertsen

danne vor egen overbevisning, og det må vi gensidig respektere. Men noget, der stærkt strider mod grundlovens ånd, og som vi desværre har forbandet meget af, er nysgerrighed, bagvaskelse og stikken næsen i andres sager.

Alt dette hæmmer grundlovens liv. Vi fremmer den kun ved at leve i overensstemmelse med dens ånd.

Vi må aflægge det snæversynede "jeg", som grundlovsbryderne altid bruger, og lære at sige et fuldttonende "vi" i stedet, således som Bjørnson har lært det norske folk at synge i sine fædrelandssange, særligt i "Ja, vi elsker dette landet". Der er en herlig ting, når vi mennesker ret kan lære at sige et samlende "vi" sådan, at vi føler os i fællesskab med hinanden. Der kan siges "vi" på et partis, en stands eller en slægts vegne, men større er det at kunne sige det på et helt folks. Det har Bjørnson lært sit folk, og samtidig har han vist det, hvad det er, der ligger bag ved. Først *de store minder*, således som han drager dem frem i "Ja, vi elsker dette landet". Der er sandhed i de gamle ord, at det er de lange minder, der danner nationer, og de danner også mennesker. Skal vort folk ikke gå til grunde som nation, må vi gå tilbage til vore gamle minder og øse af dem.

Og et andet sted lærer Bjørnson sit folk, at de må være glade ved *det fælles arbejde* til gavn og ære. Det må vi forstå, at land og hav stiller krav til vore kræfter, og vi mennesker gør det gensidigt mod hinanden. Jo bedre vi lærer det, desto bedre kan vi med hel og fuld brysttone sige et fuldttonende dansk "vi". Et glædeligt udslag heraf er det samarbejde mellem land og hovedstad, der nu tages op for at rejse en højskole i hovedstaden. Grundlovens ånd byder os at hjælpe hinanden til at blive et oplyst folk, og netop rejsningen af denne hovedstadshøjskole kan hjælpe mægtigt hertil.

Splidagtighed er vort folks store fare, således som Grundtvig også har sagt os det, at det ikke er ydre fjender eller mismod, der vil ødelægge os, men splidagtighed. Derfor er det glædeligt at se et sådant værk taget op i fællesskab.

En tredje forudsætning for Bjørnsons "vi" er det *håb*, han har til Norges fremtid, som han navnlig udtrykker det i sangen: "Jeg vil værgе mit land".

Vi kan sige det samme om vort land. Vi har et stort arbejde at gøre på mange felter. Navnlig har vi et arbejde for at samle rigtig og få sammensmeltet alt, hvad der er dansk. Jeg tænker ikke blot på Sønderjylland, men også på Færøerne, Island, Grønland og De vestindiske Øer. Hele Danmarks rige skulle være en helhed.

Bjørnson nævner et fjerde grundlag at sige "vi" på: *Troen på og bønner til den samme Gud*. Det er noget af det, der bedst kan samle et folk.

Og vi danske har meget at takke Gud for. Vi har levet som et folk i tusind år, og fare og frelse har altid fulgtes ad. Kan vi blive ved med at takke Gud for frelsen, vil vi blive frelst fremdeles.

En sådan højsindets ånd i overensstemmelse med grundlovens ånd vil jeg ønske altid må leve i os, vække vor ansvarsfølelse og lære os at bruge vore kræfter helt og fuldt til fædrelandets gavn, så vi fører det frelst ud i fremtiden.

udtalte til afslutning sin glæde over det gode spor, Mogenstrup-grundlovsmøderne var kommet ind i, de mange gode talere, det var lykkedes at få dertil, og den store tilslutning, de havde vundet, ikke mindst fra ungdommen.

Han håbede, Indbyderne havde deltagernes tilslutning til, man havde udvidet rammerne til også at få talere hertil fra brødrelandene. I dag havde vi hørt en nordmand - og det var overraskende og glædeligt at høre en fremmed tale med sådan forståelse af dansk åndsliv og folkeliv som Eskeland gjorde - og til et senere møde håber vi også at få en røst at høre fra Sverrig. Tak for i dag!

Mødet sluttede derefter med korsfarersangen "Dejlig er jorden".

Præstø Avis den 6.6.1915:

Atter i Aar blev der et stort Folkemøde i Mogenstrup, maaske det største, som endnu har været holdt i de 11 Aar, der har været Møde d. 5. Juni paa den naturstønne Plet i Mogenstrup Skov. Nogle havde maaske ventet, at Mødet i Bordingborg Valdemarsdagen, d. 15. Juni, vilde have gjort et Skaar i Mogenstrupmødet, hvad Tilslutningen angik. Det blev dog saa langt fra Tilfældet. Tidligere Aar har man regnet med indtil 3000 Mennesker; denne Gang var Deltagernes Antal uden Tvivl en Del over 3000.

Vejret var ikke meget sommerligt; men i den Dal, hvor Mødet holdes, er der lunt for alle Vindene. I hvert Fald mærkedes intet af den skarpe Skovvind. Tilhørertredsen fulgte, øjensynlig med megen Interesse, de Ord, der lød fra Talerstolen, og Indbyderne havde denne Gang som tidligere været heldige i Valget af Ordførere. Kun maatte det beklages, at Fru Gyrithe Lemche fort forinden Mødet havde maattet sende Afbud paa Grund af Sygdom. Det var første Gang, Indbyderne havde faaet Tilfagn om Medvirksomhed af en kvindelig Taler, endda en af de aller betydeligste, man har, og saa kom der i sidste Øjeblik Forhindringer! Det var der imidlertid intet at stille op imod. At skaffe en anden kvindelig Taler paa det Tidspunkt lod sig ikke gøre.

Mellem Højskoleforstander Effe-lands og Forstander Kristensen-Anders Taler holdtes en Times Pause, i hvilken Aftensmaden indtoges.

Efter at Carl Plougs stemningsfulde Aar- og Grundlovsfang var sunget: „Vaarens Budskab flyver over Lande“, indledede Formanden for Indbyderne,

Forstander Dam

ved Halvtretiden Mødet med et Velkommen til Talerne og den store Tilhørertreds, idet han til dette Velkommen knyttede Enkelt om, at dette Møde maatte virke berigende for Tilhørerne. Hjortstjerne Bjørnson har sagt, at der er to Hovedgrupper af Møder, de personlige, hvorfra Tilhørerne gaar, ligesom de kom, og de personlige, fra hvilke de gaar hjem, rigere end de kom. Hvor Personlighed taler til Personlighed, bliver der Udbytte af Mødet, og saaledes haaber vi ogsaa, det maa blive her.

Det er i Dag Grundlovens Fødselsdag, baade den gamle og den nye Grundlovs. Dette, at den nye Grundlov blev vedtaget med Tilslutning fra alle Eider, var for mig noget glædeligt; thi det skal nok blive saa, ogsaa paa dette Omraade, at det er sandt, som det er sagt, at de bedste Ejere er dem, der købes uden Blod og Sværd.

Nogle vil maaske spørge, om det ikke er en farlig Ting saaledes at lægge hele Magten i Hættallets Haand. Kan Hættallet da ikke gribe fejl? Jo vist kan Hættallet gribe fejl. Der er Risiko forbunden dermed; men det er der jo ved enhver Livshandling. Det er der ogsaa ved at aande og ved at spise. Sæt at man fik Maden i den „gale Hals“! Fare er der altid ved at røre sig; men skulde man af Hensyn hertil altid holde sig stille, kom man aldrig nogen Begne.

Men selv om der kan tages fejl

i Flertalsstyret, saa er det ikke desmindre rigtigt, som den italienske Statsmand Cabour har sagt, at den daarlige Nigzdag er bedre end det bedste Førgemaal. Med dette sidste Udtryk tænker Cabour paa den bedste Form for Guevælde, og han har Ret. Guevælden sløber og fører nedad; under fri Forhold udbilles derimod Virketangen og Ansvarsfølelsen. Det er dette, jeg tror, den ny Grundlov vil føre med sig. Selv om der var enkelte, der var bange for den, saa tror jeg, det vil gaa dem, som Digteren siger om, at de, der tabte Slaget, de vandt sin selv dermed.

Den ny Grundlov er jo, som De kender, ikke trængt i Kraft endnu. Og De kender ogsaa Grunden dertil, de udenrigske Forhold. Men vi haaber, den snart maa kunne træde i Kraft, og vi glæder os frem for alt over, at det hidtil er lykkedes os — og vi haaber, det maa lykkes fremdeles — at holde os udenfor det forfærdelige Opgør. Men i al vor Rædsel og Afsky for det, der foregaar ude paa de store Strigskuepladser, maa vi ikke opgive Haabet om, at der ud af dette Magnatok maa komme noget, der kan blive til Styrkelse baade folkeligt og kristeligt. Kunde vi ikke tro dette, vilde det være endnu frygteligere, end det er.

Det er en Revisionstid, vi lever i. Efter Krigen vil mange komme til at føle og tænke anderledes end før Krigen. Det er godt til Lide at saa revideret. Revision har ikke altid været vor stærke Side her i Danmark. Man har tidligere været tilbøjelig til at nære Overtro til Kulturen og det, Kulturen skulde bringe, og nu er man snarere tilbøjelig til at sige, at vi har spillet fallit med vore Kulturbegreber. Kristne Mennesker spørger, om Gud da ikke har Velbehag i, at der fremdeles udføres et Kulturarbejde. Jo, naar Begrebet Kultur opfattes paa rette Maade, saaledes som man opfatter det, naar Taleren er om Jord i god Kultur, d. v. s. et godt Folkefæd for Kulturplanterne. Holder vi os derimod til det Brængbillede af Kultur, som „moderne“ Forfattere har givet Udtryk for, saa vil vi mindgaaelig komme til at spille fallit. Den Kultur, der har Værd, opbygges kun paa kristen Grund. Den Erfaring har man haft Lejlighed til at gøre under Krigen. Det gaar med Kulturen, som er bygget udenfor kristen Grund, paa samme Maade som med affaarne Blomster. De kan sættes i Vand, men rodnar desuagtet hurtigt, fordi de mangler Forbindelse med deres Livskilde.

Taleren sluttede med at udtale Ønsket om, at den Krig, som bl. a. hindrede vor ny Grundlov i at træde i Kraft, snart maatte ophøre og afløses af en varig Fred, der respekterer Nationaliteternes Ret. Med dette Ønske et Leve for vor ny Grundlov! (Hurra!)

Forstander Pors Efteland:

Jeg vil begynde med at læsnisse Dem til den ny Grundlov, hvis første Marsdag De i Dag fejrer. Det bakte Glæde, da vi i Hjør erfarede, at Danmark slog ind paa samme Vej som i Norge, skabte sig omtrent samme Rammer om sit Folkeliv, som den norske Grundlov har skabt for det norske Folkeliv. De ved alle, hvordan vi norske fik vor Grundlov; vi fik den i Rød og Trang. Vi fik den i en af de tungeste Stunder i hele vort historiske Liv. I Tiden omkring 1807 stod Pengene i Strømme ind i vort Land, og denne Tid blev præst i høje Toner af vore Digtere. Men der var noget i Vejen med disse Tider, og det var dette, at det norske Folk faldt i en Søvn, som der skulde strænge Tider til at vække det fra. Dersom vi havde levet

længe under saa gode høre Billeder, saa var vi sandsynligvis faldet i Søvn allesammen. Men saa kom Nøden, og den blev en saa god Læretid, som de gode Tider aldrig var bleven. Thi „Nøden lærer nogen Kvinde at spinde“. Der var en Nød paa de Tider, da Engländerne havde blokeret vore Havne, som ikke var kendt, og i disse tunge Tider var det, at vi fik den fri Forfatning, som kaldte hele det norske Folk til Ansvar for sit Liv. Noget lignende er sket her i Danmark med den ny Grundlov. Den kaldes paa sit Folks Ansvarfølelse. Men den fri Forfatning maa leve og gøres i Folkets Sind, og vi var da saa heldige paa samme Tid at saa Mænd, som var stillet her til, en Mand s. Eks. som Henrik Bergeland. Og der fødtes flere af vore kendte Mænd paa den Tid, Mænd, som var med til at levedegøre den ny Forfatnings Tanker i vort Føllesliv.

I 1824 blev der oppe i Trondelagen født en Mand, som ogsaa fik sin store Betydning i denne Henseende, en Betydning, som strakte sig ud over vort eget Lands Grænser. Det var Ole Vilt.

Han var en Husmandsgut, der havde en udmærket Moder, som de fleste berømte Mænd har haft. Hun lærte sin Søn at holde Øjet aabent for alt stort og stønt herneben, men samtidig at være velkendt med de dybe Længsler, der kun fyldestgøres af Glans fra Evigheden. Hun lærte sin Søn disse to Ting: at aabne Øjet opad og tage Betsignelsen derfra og at se ud over Fædrelandet.

Da han selv blev voksen Mand og blev Lærer, faldt Grundtvigs Skrifter i Hænderne paa ham, og de forbausede ham. Der fandt han alt det, han havde hørt af sin Moder; men han fandt det forklaret og levedegjort — med et videre Udtryk til alle Sider. Han læste disse Skrifter Nat efter Nat, og han fik en dyb Trang til at hjælpe Norge op af sin Svækketilstand. Grundtvig havde raabt ud over Danmark et Bækkelsesord, og Ole Vilt følte Trang til at raabe et Bækkelsesraab ud over Norge, saa vidt hans Røst rakte. Men forinden rejste han til Danmark for at tale med selve den gamle Landskæmpe i Danmark, M. J. S. Grundtvig. Han faar en Samtale med ham i 6 Timer, og disse 6 Timer, siger han senere, var de største og lykkeligste, jeg har haft i mit Liv. Jeg følte, at hos den gamle, graaned Mand var der kæmpekræfter og kæmpeaand.

Han rejste fra København til Oslo for at samtale med Ingemann, og her fik han ligeledes en uforglemmelig Samtale med den store, vakre Mand med det rige Børnehjerte. Det var en Dag som i Dag. Han syntes, at Danmark var et herligt Land. Han minde sig om Indtrykket af Grundtvig og Ingemann, og han maatte Gang efter Gang indbømme, at Danmark var et lykkeligt Land. Og som han stod der og saa ud over det flade Land, saa slog Lanterne hjem til Romsdalen med dens Fjoser og dens Granskove. Det var et langt fattigere Land; men hvor vidunderligt Danmark end var, saa følte han, at i Norge havde han sit Fædreland, og at ogsaa det norske Folk var bestemt til at leve et stort og rigt Liv, blot det selv vilde. Fra dets Fjælde, Bjer og Strande kunde det norske Folk række Hænderne ud mod det danske Folk, hvorfra der kunde hentes meget godt, og hvorfor det forhaabentlig ogsaa kunde gøde noget til Gengæld. Han følte sig overbevist om, at de 3 nordiske Folk hørte sammen, men saaledes, at de hver for sig maatte føre deres eget Liv, maatte føle sig som voksne Brødre, der har faaet hver sin Gerning, men trods alt alligevel var Brødre og maatte holde sammen, naar Tiden truede ude fra. En Skæbne hviler over os alle, følte han, og det var med disse Følelser, at Ole Vilt kom hjem til Norge med en Hilsen fra Grundtvig og Ingemann. Trods alle Forskelligheder havde Ole Vilt forstået de Danske, og de havde forstået ham.

Han kom hjem med et alvorlig Ønske om at kunne rejse en norsk Folkehøjskole i Hjertet af Norge, ved Mjøsen. Men denne Tanke fik han aldrig gennemført; han døde i 1857, kun 33 Aar gammel.

Men før han døde, havde han talt til sine Venner om denne sin Kongstanke og Livsdrøm, og Ole Arvesen saavel som Herman Anker tog den kraftige Beslutning, at den Tanke, som Ole Vil aldrig kom til at udføre, vilde de gennemføre. Det var Norge selv, der havde kaldt paa dem; de maatte optage denne Tanke, og de Mennesker, som sender et uorglemmeligt Indtryk af at maatte handle, de sender de Kræfter, der førte Ole Arvesen og Herman Anker til at gennemføre Ole Vils Livsdrøm. Og 50 Aar efter, at Norge var bleven skilt fra Danmark, blev de to Lande atter knyttet til hinanden gennem Bestræbelserne for at føre den Tanke, der ligger til Grund for Folkehøjskolen, ud i Livet, og saa paa norsk Grund. Det danske og det norske Folk fandt hinanden herigennem.

Taleren udbillede nærmere en Række interessante Træk fra de Bestræbelser, der blev udførdet i Norge af Mænd som Arvesen, Herman Anker og Kristoffer Bruh for at gennemføre Ole Vils Livsdrøm, og han sluttede med at understrege, at som Danmark og Norge havde staaet sammen i dette store betydningsfulde Arbejde, saaledes burde baade Danskere og Nordmænd og Svenskere staa sammen, naar Fæderne træde ude fra. Men en alt-

for stor Part af Folket hjemme i Norge glemmer under disse ulykkelige Tider, at Menneskene lever ikke af Brød alene.

Vi maa haabe, at vi i disse Tider desuagtet maa lære, at i det aanderlige har vi vort Fællesskab. Gud velsigne Danmark! Og Gud give, at Deres ny Grundlov maa blive den gode Mamme om et stort og vigtigt Arbejde til Gavn for Danmark og langt ud over Danmarks Grænser. (Bifald.)

Da vi talte om Forstander Eskeland, fordi han vilde komme herved at aflægge det varme og gode Vidnesbyrd, man nu havde hørt. Vi ønsker alt godt for Norge, og vore gode Ønsker for Norge vil vi forene i et: Norge-lange leve! (Hurra!)

„Det, som lyser over Vangen.“

Højskoleforstander Kristensen-Randers

talte om Anden i den ny Grundlov og Livet i Overensstemmelse dermed.

Det var smukt, at man til Minde om Grundlovens Vedtagelse 5. Juni i Fjor ikke rejste døde Mindestene, men plantede levende Egekræer som Symbol paa, at den skulde blive en levende Lov. Livets bedste Minde er det fortsatte Liv.

Som Lehmann en Gang skrev til Tscherning: „Alt, som ikke plejes, visner“. Denne ligefremme Sandhed gælder ogsaa alt Liv, i Naturen som i Folkelivet. Det gælder ogsaa Livet i Grundloven. Det er en højflindet Mand, der gennem den alm. Valgrets Lud: Alle Danske mænd og Kvinder lige for Loven, taler til os, og pleje Livet i Grundloven vil netop sige, at vi lever i dens And.

Man kan faa dette Liv til at blive ikke blot ved ligefrem politiske Grundlovsstud. Men alle dem, der lever imod Lovens højflindede Mand, er paa en Maade Grundlovsbrudere. Det gælder f. Eks. dem, der nok vil kaldes gode Demonstranter, men i deres daglige Liv og Færd og overfor deres Medmennesker er noget helt andet.

Naar man vil se, om Folk er i Overensstemmelse med Grundlovens højsindede Aand, kan vi se det i deres Forhold til de materielle og aandelige Goder. De egenkærlige eller snæversynede er i Strid med denne Aand. Den alme. Valgret giver os Ret og Pligt til at danne vor egen Overbevisning, og det maa vi gensidig respektere. Men noget, der stærkt strider mod Grundlovens Aand, og som vi desværre har forbandet meget af, er Rigsgerighed, Vagbaskelse og Stiften Næsen i andres Sager.

Alt dette hemmer Grundlovens Liv. Vi fremmer den kun ved at leve i Overensstemmelse med dens Aand.

Vi maa aflægge det snæversindede „Jeg“, som Grundlovsbrøderne altid bruger, og lære at sige et fuldtoneinde „Vi“ i Stedet, saaledes som Bjørnson har lært det norske Folk at slynge i sine Fædrelandsfange, stærkest i „Ja, vi elsker dette Landet“. Det er en herlig Ting, naar vi Mennesker ret kan lære at sige et samlet „Vi“ saadan, at vi føler os i Fællesskab med hinanden. Der kan siges „Vi“ paa et Partis, en Stands eller en Slægts Vegne, men større er det at kunne sige det paa et helt Folks. Det har Bjørnson lært sit Folk, og og samtidlig har han vist det, hvad det er, der ligger bag ved. Først de store Minder, saaledes som han drager dem frem i „Ja, vi elsker dette Landet“. Der er Sandhed i det gamle Ord, at det er de lange Minder, der danner Nationer, og de danner ogsaa Mennesker. Skal vort Folk ikke gaa til Grunde som Nation, maa vi gaa tilbage til vore gamle Minder og øse af dem.

Og et andet Sted lærer Bjørnson sit Folk, at de maa være glade ved det fælles Arbejde til Gavn og Ære. Det maa vi forstaa, at Land og Hav stiller Krav til vore Kræfter, og vi Mennesker gør det gensidigt mod hinanden. Jo bedre vi lærer det, desto bedre kan vi med hel og fuld Bryllstone sige et fuldtoneinde danskt „Vi“. Et glædeligt Udsagn heraf er det Samarbejde mellem Land og Hovedstad, der nu tages op for at rejse en Højskole i Hovedstaden. Grundlovens Aand byder os at hjælpe hinanden til at blive et oplyst Folk, og netop Rejsningen af denne Hovedstadshøjskole kan hjælpe mægtigt hertil.

Eplidaglighed er vort Folks store Ære, saaledes som Grundtvig ogsaa har sagt os det, at det ikke er ydre Sjænder eller Mismod, der vil ødelægge os, men Eplidaglighed. Derfor er det glædeligt at se et saadant Værk taget op i Fællesskab.

En tredje Forudsætning for Bjørnsons „Vi“ er det Gaa b, han har til Norges Fremtid, som han navnlig udtrykker det i Sangen: „Jeg vil værges mit Land“.

Vi kan sige det samme om vort Land. Vi har et stort Arbejde at gøre paa mange Felter. Navnlig har vi et Arbejde for at samle rigtig og saa sammensmeltet alt, hvad der er danskt. Jeg tænker ikke blot paa Sønderjylland, men ogsaa paa Færøerne, Föland, Grønland og de bestindiste Der. Hele Danmarks Nige skulde være en Helhed.

Og saa bør vi naa til, at Norden bjer sig sammen, som Estland talte om. Jeg vil haabe, vi en Gang kan sige „Vi“ ogsaa paa et samlet Nordens Vegne.

Bjørnson nævner et fjerde Grundlag at sige „Vi“ paa: Troen paa og Vennen til den samme Gud. Det er noget af det, der bedst kan samle et Folk.

Og vi danske har meget at takke Gud for. Vi har levet som et Folk i tusinde Aar, og Fare og Frelse har altid fulgt os ad. Kan vi blive ved at takke Gud for Frelsen, vil vi blive frelst fremdeles.

En saadan Højsindets Aand i Overensstemmelse med Grundlovens Aand vil jeg ønske altid maa leve i os, vække vor Ansvarfølelse og lære os at bruge vore Kræfter helt og fuldt til Fædrelandets Gavn, saa vi fører det frelst ud i Fremtiden.

Pastor Mejnertsen

udtalte til Afslutning sin Glæde over det gode Spor, Mogenstrup Grundlovsmøderne har kommet ind i, de mange gode Talere, der var lykkedes at faa dertil, og den store Tilslutning, de havde vundet, ikke mindst fra Ungdommen.

Han haabede, Indbyderne havde Deltagernes Tilslutning til, man havde udsiddet Rammerne til ogsaa at faa Talere hertil fra Brøderlandene. 3 Dag havde vi hørt en Nordmand — og det var overraskende og glædeligt at høre en fremmed tale med saadan Forstaelse af danskt Aandslib og Folkelib som Estland gjorde — og til et senere Møde haaber vi ogsaa at faa en Nøst at høre fra Sverrig. Tak for i Dag!

Mødet sluttede derefter med Korsfarerangen „Fælig er Jorden“.

Grundlovsmøde 5.6.1917

Folkemøder.

I Mogenstrup Skov

Tirsdag den 5. Juni (Grundlovsdagen.)

Mødet begynder Kl. 2½ med Taler af Fru Gyrithe Lemche, Lyngby, Professor Lehmann, Lund, og Højskoleforstander Begtrup, Frederiksborg. Et Orkester vil musicere paa Fæstpladsen, hvor der kan faas ikke-spirituose Drikke. Madkurve kan medbringes. — I Tilfælde af ugunstigt Vejr holdes Mødet i Salen paa Kroen. Adgangen betales med 35 Øre. Øykistald og godt Staldrum forefindes.

I Vordingborg

(paa Ruinerne)

Fredag den 15. Juni (Valdømsdagen).

Mødet begynder Kl. 2 med Taler af Professor Lehmann, Lund, Højskoleforstander Højstrup, Vejby, og Provst Hansen, St. Fuglede. Forening af Indbydere til Folkemøder i Sydsjælland.

Dam, Brøderup, Mejnertsen, Mørn, Arnholtz, Næstved.
 Povl Andersen, Ambæk, Andersen, Fodby, J. Bendtsen, Bonderup.
 P. Christensen, Skibbinge, Christiansen, Staunstrup, Dahl, Læzer, Dyrlev.
 P. Frandsen, Dysted, Halse, Vordingborg, J. Hansen, Abbedøse.
 Martin Hansen, Kyse, R. Jensen, Ugledie, Jørgensen, Præst, Kallehave.
 Peter Jørgensen, Træløse, A. Larsen, Lundby, J. P. Larsen, Ring.
 J. P. Larsen, Lille-Næstved, H. Larsen, Østergaard, Ørlev, Lørd, Næstved.
 J. Madsen, Baarsø, M. A. Madsen, Nedervindinge, Nielsen, Læzer, Hyllinge.
 Nielsen, Læzer, Menstrup, H. P. Nielsen, Karsbæksterp.
 J. Nielsen, Eskildstrup, Karl Nielsen, Rølev, Ole Fr. Olsen, Blangslev.
 Petersen, Redaktør, Frønsø, H. Petersen, Sværdborg, R. Petersen, Busebjerg.
 R. Petersen, Slipperup, Petersen Schmidt, Lill e-Næstved.
 Gd. Chr. Olsen, Redstøfte, Gd. A. P. Jacobsen, Julebæk.
 Gd. H. P. Bendtsen, Kalby.

Præstø Avis den 30.5.1917

Præstø Avis den 7.6.1917:

Torsdag den 7. Juni 1917.

Folkemødet i Mogenstrup

Der var udtalt frygt for, at folkemødet i Mogenstrup på dette års grundlovsdag ville få et skår i sit besøg, dels som følge af den indskrænkede toggang, der har medført, at begge de tidligere eftermiddagstog syd og nord fra til Lov er indstillede, og dels på grund af soldaterindkvarteringen, som fandt sted i flere kommuner på denne egn netop den dag. Denne frygt viste sig imidlertid ubeføjet. Dette års Mogenstrupmøde blev et af de største, der endnu har været i den årrække, man har holdt store møder på dette sted d. 5. juni. Der blev solgt 2800 adgangstegn, og da mange har fri adgang, soldater, børn o.fl., tør det forudsættes, at forsamlingen har talt mellem 3 og 4000 deltagere.

Som tidligere år havde Indbyderne været heldige i deres valg af ordførere. Både forstander **Begtrup** og professor **Edv. Lehmann** er mænd, som ethvert folkemøde kan prise sig lykkelig ved at have på sin talerstol. Men også **Fru Gyrithe Lemche** havde forsamlingen efter alt at dømme både udbytte og fornøjelse af at stifte bekendtskab med. De klare tanker, fruén gav udtryk, og den energi, der prægede foredraget, fængslede forsamlingen. Den bifaldssalve, der lød ved foredragets afslutning, var vidne om, at der havde været forbindelse mellem taler og forsamling.

Vejret var herligt, mødepladsen ligeså. Denne sidste kunne i parentes bemærket blive endnu festligere, når der blev ofret lidt mere på "udstyret".

Taler 1: Forstander **Holger Christian Begtrup**, Frederiksborg Højskole

http://www.denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Uddannelse_og_undervisning/H%C3%B8jskoleforstander/Holger_Begtrup

Taler 2: Professor **Edvard Lehmann**, Lund

http://www.denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Historie/Religionshistoriker/Edvard_Lehmann

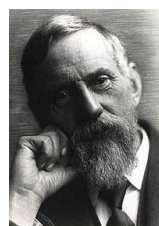
Taler 3: Fru **Gyrithe Lemche**, Lyngby

<http://runeberg.org/salmosen/2/15/0657.html>

2493 betalende voksne deltagere a' 0,35 kr.

H. C. Begtrup

Edv. Lehmann

Gyrithe Lemche

Talerstol og bænke materialet er jo ikke hverken første eller anden klasses varer, og det er de kvadratiske, falmende flag, der vajer fra toppen af nogle umalede fyrrelægter, heller ikke. Naturen har været gavmild på dette sted. Det samme burde, hvad festpladsens udstyr angår, mødets Indbydere være. Man har råd til det!

Referat.

Forstander Dam, Brøderup,

bød velkommen til mødet, der var det tolvte i rækken af Mogenstrupmøderne, og udtrykte sin glæde over den store tilslutning til mødet, trods trafikindskrænkningerne.

En lykke er det, at vi har bevaret vor neutralitet, så vi atter i år kan samles til møde. Trykket fra krigen vokser jo imidlertid, og det bliver vel endda større efter krigen, så det gælder at styrke vort folk til at deltage i det store kapløb mellem nationerne.

Det er en revisionens og omvurderingens tid, og meget af det, vi tidligere har stolet på, vil vise sig at være uholdbart. Men det, der har bestået krigens ildprøve, vil være til at bygge på. Men derfor behøver vort åndelige liv ikke at blive fattigere. Det behøver kun, at de idealer, vi kan bevare, må stå i inderligere rapport til det åndelige liv.

Det er grundlovens fødselsdag, både den gamle og ny, vi fejrer i dag. Den ny er ganske vist ikke trådt i kraft endnu, men den har dog haft sin store betydning, idet dens vedtagelse sikkert har sparet os for sådanne begivenheder, som revolutionerer landene andet sted. Den har været som en politisk lynafleder under det politiske uvejr i Europa, og når den træder i kraft, vil den sikkert styrke vort folk, så vi bedre klarer os i det kommende kapløb. Den ny grundlov leve!

Så længe Danmark har en bøg i skoven.

Højskoleforstander Begtrup, Frederiksborg indledede med at fremdrage H.C. Andersens eventyr "Nissen hos spækhøkeren", om nissen, der delte sig mellem prosaen hos spækhøkeren og poesien hos studenten på kvisten. Det er, som så mange af H.C. Andersens eventyr, dobbeltbundet, så det ikke blot er fortalt for børn, men har en dybere mening for de voksne. Det er et billede på hele vort fædreland, H.C. Andersen her har tegnet.

Det var taleren først kommet til at tænke på ved den megen tale i de sidste år om vor flæskehandel, både af hovedtrappen og køkkentrappen. Hele vort land er jo i virkeligheden en stor spækhøkerforretning. Det er ikke noget at skamme sig over, tværtimod, det er nok så hæderligt at fabrikere menneskeføde end f.eks. kugler og krudt. Det er også H.C. Andersens mening, men det, digteren har villet fremhæve, er, der er noget højere, en poesi og kunst, som vi ikke må glemme for flæsket.

Det "åndelige" manglede ganske vist heller ikke i spækhøkerbutikken. Der var aviserne i bøtten, som nissen gav "mundlæderet" på. Taleren ville ikke gå nærmere ind herpå, da der var referenter til stede (munterhed). Men havde H.C. Andersen levet nu, havde han for øvrigt sikkert under "mundlæderet" også henregnet mange folketalere (fornyet munterhed).

Men H.C. Andersen fremhæver, at vor åndelige interesse må hæve sig højere op, til den ægte kunst og poesi, den, der i virkeligheden har sin rod i den folkepoesi, der gennem folkeviserne altid har boet hos det menige folk.

Menneskenes dobbeltliv: Et ideelt og et materielt, betegner H.C. Andersen ved nissens stadige færden fra grødfadet i spækhøkerbutikken op til studentens poesibog, men det kniber for digteren at få en rigtig slutning på sit eventyr. Med branden, hvormed det slutter, tænker han på de store begivenheder i verden, han oplevede 1848. Ligesom vi nu, lærte man at omvurdere, men efter branden lader digteren nissen igen vende tilbage til det materielle.

Til Danmarks lykke har vi haft en digter, der kunne finde en bedre slutning. Det var Grundtvig. Han har klaret det vanskelige spørgsmål om det materielle og det åndelige.

Deltheden er det pinagtige derved. Ser man på hele folket, kæmper en stor del udelukkende for det materielle, og en lille flok, på smalkost, kun for det åndelige. Eller den enkelte, der til daglig går op i det materielle, og kun en enkelt gang ved højtidelige lejligheder har noget med det åndelige at gøre.

Det løste Grundtvig, ikke ved at hente spækhøkeren op på kvisten, men ved at lære ham at synge i sin butik og hente studenten derned med sin poesibog, ved åndens hjælp at få poesien forbundet med det daglige livs arbejde, således at der blev en *enhed* i livet.

Det lærte Grundtvig os, at der hvælver sig en blå himmel over det hele, og at selv den, der har det jævreste arbejde, fortjener at leve i dens lys, og at leve sit liv, således som han skildrer det i sin sang "Et jævnt og muntert, virksomt liv".

Et sådant liv var det Grundtvig ville lære vort folk, og heldigvis har han haft mange medhjælpere, netop blandt folkets mænd, som Kristen Kold og P. Larsen Skræppenborg, og her i Sydsjælland Niels Jensen, Stenstrup, og Jens Olsen, Sjolte. Således at vi ikke nu behøver at finde folket delt i dygtige arbejdere og poetiske måneskinssværmere, men at vi ofte træffer den praktiske dygtighed forenet med forståelsen af noget højere, så de derfor netop finder lykken i deres arbejde. Det skal vi takke disse jævne talsmænd for, at de søgte at få kilden til at springe i grunden, ikke blot til nydelse, som en drivkraft, en virkelig digtende trang under arbejdets sang.

Dette fandtes så udpræget hos Ludvig Schrøder, der aldrig blev træt af at tale om det virksomme menneskes poesi og de hjem, hvor arbejde og ånd forenedes, så det at virke i kraft og dåd og forståelse af det åndelige liv ikke var delthed, men en enhed. Gid der må blive flere og flere af den slags hjem i vort fædreland, så ånden mere og mere "må klare butikken for os!" Leve vort fædreland (hurra).

Professor Lehmann.

Det er fødselsdag i dag, men det er også fødselsdag i år. Til efteråret kan vi nemlig fejre 400 årsdagen for Morten Luthers ungdomsdåd, den, der gjorde slut på middelalderens tyranni over menneskene, da han med sine små hammerslag slog sine sætninger op på kirkedøren i Wittenberg. Nu stander landet dernede i våde; men ingen ved, hvorledes folket der vil komme til at fejre denne hundredårsdag; men der er folk, der vil hjælpe dem med at fejre denne mærkedag, og da først og fremmest de nordiske folk, danskere, nordmænd, svenskere, finner og folkene i de russiske østersøprovinser. Til denne mindefest bør vi allerede begynde at forberede os. Vi bør huske på, hvad vi har vundet ved den høst, som da blev sanket i lade, og hvorfra vi senere har fået vort daglige brød, vi spiser, men også det åndelige brød skal vi vide at agte på. De, som har skåret dette brød, denne åndelige næring, skal vi ikke glemme.

Morten Luther forstod at give os dagligt brød, og der er al grund til at huske på, at det liv, vi lever her i Danmark, er luthersk. Vil man kende, hvori dette består, skal man følge Luther ind i munkecellen for at se, hvad det var for en frihed, han der fandt. Jakob Knudsen har vist os det. Han har vist os det liv, fuldt af angst, en menneskesjæl der kæmper i angst, indtil den finder livets vej.

Således går det med dem, der bliver de store førere. Man bliver ikke stor alene ved at være lykkelig. Den, som ikke har gået korsgangen, han når heller ikke frem til den hellige stad. Thi "alt som du korsar, så dit kroner".

Den mørkeste skygge, der faldt over Luthers sjæl, var syndeangsten. Den kuede og plagede ham, så den nær havde drevet ham til fortvivlelsens rand. Så fandt han omsider trøst og frelse deri, at Guds retfærdighed fik en ny klana for ham: Retfærdighed, kom for ham til at betyde nåde. Han så, at Jesus Kristus er den ven, som er givet til at følge menneskene livet igennem.

Da Luther havde fået dette livssyn, blev han fri. Han retter sig op som en fjeder, der har været sammentrykt

og får en vældig drivkraft. Hans ny løsen blev: *at leve som et menneske*. Han havde ikke levet før. Det havde ikke været liv, han levede. Hans daglige liv havde været en bestandig dræben af livsspiren i sig selv.

Nu vælder livet frem i ham i disse år, da hans udvikling forløber. Han var en bjergmandssøn rundet af folkets rod, et almuebarn med alle de kræfter, som sidder i almuen, og som børnene fra de højere sale, blot fra første og anden sal, ofte mangler. Man vil påstå, at når menneskene så hurtigt visner på byernes asfalt og cement, da er det, fordi jordmagnetismen ikke kan nå frem til dem. Ro er det - Luther han stod på jorden hele livet igennem. Der var ikke hverken cement eller beton mellem hans fødder og jorden. Han kunne le, og der blev en glædens og frihedens latter i ham. Hvem skulle tro, at der i ham var legemlige kræfter til den store, fede doktor, som man senere så siddende i festligt lag, takkende Gud for alle de gode gaver. Da var de slumrende kræfter i ham kommen til fuld udfoldelse.

Luther tilhørte renaissancetiden, genfødselen i oldtidens kunst og lidenskab. Der var en oldtids-begejstring over den tids mennesker, omtrent som den, vi kendte herhjemme for 100 år siden. I modsætning til det bundne menneskeliv, ville han have livets frihed frem, den sande personlige frihed og menneskelighed som det naturlige, friske menneske, han var. Han søgte bag de himmelske lovbud at leve sit liv i frihed. Ydre regler for livet brød han sig ikke om. Han havde prøvet dem og fundet, at de duede ikke. Det gjaldt ikke om at gøre, men at være. Et menneske, som er godt, gør gode gerninger, og et menneskes værdi bestemmes ud fra, hvad han er inderst inde. Først når man således står på livets grund, er man fri.

I samme retning skal vi opdrage vore børn, og derfor blev Luther en af vore største pædagoger. Han lærte os at forstå barnets natur. Det var en middelalderlig opfattelse, at der i hver barnesjæl sad en lille djævel, som skulle fordrives. Luther derimod mente, at børn kom fra paradiset, og at det under opdragelsen gjaldt om at værne om deres renhed og uskyld. Han anså børnene for at være bedre end de voksne. Han ville, at børnene skulle i skole, men ikke nøjes med skolen alene. De skulle tillige lære af naturen og af historien og musikken. Igennem alt dette skulle de hæves op til forståelse af Guds hensigt med menneskelivet.

Men der var en ting, som Luther aldrig lærte at forstå sig på, nemlig folkefriheden. Han fulgte fyrster og adelen, og her på dette punkt er det almuesmandens natur, der skinner igennem. Et af de skæbnesvangre fejlgreb, Luther har gjort, var den gang, han i kamptiden stillede sig på adelens side og imod bønderne. Dette skæbnesvangre skridt har haft sin store indflydelse på den tyske bondestands stilling lige op til vore dage. På dette punkt stod Calvin med en dybere forståelse, og derfor skal vi, når vi holder hundredårsfest for Luther, også mindes Calvin.

Forstander **Dam** bragte hr. Begtrup og hr. Lehmann, som umiddelbart efter skulle forlade mødet, en tak for de indholdsrige ord, de havde talt.

Efter en pause på godt en times tid, samledes man atter omkring talerstolen.

Pastor **Meinertsen**, Mern, bød nu fru Lemche særlig velkommen som den første kvindelige taler ved disse møder.

Efter Ploughs gamle grundlovssang "Vårens budskab flyver over vande" talte

Fru Gyrithe Lemche

om kvindesagen, hvis utrættelige forkæmper hun er.

Det var bleven sagt, at kvinderne risikerede at tabe i indflydelse, hvad de vandt i valgret, men det troede taleren ikke på. Kvinderne havde utvivlsomt altid haft stor indflydelse, men indflydelse uden ansvar var såre farligt, og det blev nu kvindernes sag at bruge valgretten, så de ikke tabte i indflydelse. Mistede de noget af deres indflydelse i hjem eller samfund, var valgretten et tvivlsomt gode.

Kvindebevægelsen bør også her tage sit ansvar og kan derfor ikke, som mange vil have, give op nu, men man må under eget ansvar arbejde videre.

Desværre er grundlovens sølvskrin gået i baglås, så der kan gå en tid endnu, inden kvinderne kommer til at udøve deres valgret. Den tid bør kvinderne bruge til at lære deres egen styrke og svaghed at kende.

Kvindens almindelige svaghed er hendes passivitet og så den skranke, begrebet "kvindelighed" har rejst omkring hende. Så snart hun udøvede sig udenfor den, lød straks råbet "ukvindelighed". Og lige siden ridderrettens tid, der ved straf for tyveri fastsatte, at kvinder for deres kvindeligheds skyld skulle levende begraves, medens mændene hængtes, er mangfoldige kvinder bleven levende begravet under fordomme.

Og hvad er så kvindelighed? Det er et meget vagt og vekslende begreb. Oprindeligt var det nærmest tækkelighed. Man forlangte af kvinden, at hun altid skulle tænke på *at forholde sig til andre*, tækkes de andre, så *hun slet ikke kunne finde ind til sig selv*. Og kun selvopdragelse og selvbeherskelse kan skabe en selvstændig overbevisning. Var det da så underligt, om hun, som det ofte er sagt, er gået på akkord med sandheden, synes i stedet for at være. Vi har jo behandlet kvindernes sjæleliv som kineserne deres fødder, som Brandes har sagt.

"Kvindelighed" skifter som moden. En gang var det et tilbager trukket væsen, utilnærmeligt åndeligt som legemligt. Så blev det naturlighed og livlighed med en vis nedringet letfærdighed. En gang var det højst ukvindeligt at studere og beskæftige sig med alle mulige lærde ting. Til en anden tid kom følelsesfuldheden, elskoven i højsædet.

"Kvindelighed" er heller ikke ens indenfor de forskellige klasser. Den er forskellig i by og på land, forskellig blandt arbejdere og andre stænder. Der er ikke så forvirret begreb som "kvindelighed". Det skulle da være om, hvad en kvinde er.

Det får vi ikke klarhed over, før kvinden selv gennem sine slægtsled får lov at opdrage sig selv i frihed under ansvar. Det fører grundloven af 1915 lige ind på livet af os. Kvindens ydre frigørelse må føre til hendes indre frigørelse, ellers har valgretten næsten

været en forbrydelse.

Der spores hos mændene en vis frygt for, at kvinden samtidig med denne frigørelse også vil frigøre sig for de hensyn, hun hidtil har vist manden. Men det er uden grund, lige såvel som kvindens frygt for, at mændene skulle gøre det samme - tværtimod vil den *gensidige hensyntagen* vokse, når den hviler på et fuldt gensidighedsforhold i stort som i småt.

Der næres også en vis frygt for, at kvinderne over deres *særinteresser* skulle glemme de *almene interesser*, men det er ganske ugrundet, da disse interesser i virkeligheden falder sammen. Kvinderne forlanger således ikke adgang til at kunne blive dommere eller præster for levebrøds skyld, men fordi hele samfundet vil vinde derved. Ligesom de af kvinderne krævede reformer i lønforhold, familieret, børneforsorg osv.

Indvendingen, at kvinderne ikke må hengive sig til en blind, fanatisk kvindesag, er heller ikke berettiget. Kravet om mandens og kvindens ligestilling kan der ikke slås af på. Det betyder ikke, at de skal gøres til ensartede størrelser, men udvikle hver deres ejendommeligheder og supplere hinanden. Efterhånden som kvinderne kommer ind i det offentlige liv, vil da sikkert også ske den samme arbejdsdeling som i hjemmet, så meget mere naturligere, som en stor del af kvindens arbejde i hjemmet ved tidens udvikling er flyttet udenfor dette, ud i samfundet.

Af opgaver, der her særlig kalder på kvinderne, må nævnes den sociale forsorg og børne-forsorgen, og for tiden i særlig grad arbejdet i folkekøkkenerne.

Hvis vi en gang, som nu i Østrig, fik et ministerium for forsørgelsesvæsenet, ville det være en udmærket plads for en kvinde.

Men kvinderne vil også meget vel kunne tages i brug i den almindelige økonomiske administration. At de ejer evner i den retning har mange af vore dronninger givet beviser for. Og den snævre horisont, man altid har beskyldt kvinderne for, vil hurtigt udvide sig, når murene mellem hjem og samfund brydes ned.

Mændenes politik har bygget på en krigsmoral, sagde Bjørnson en gang, og det giver vor tid ham ret i. kvinderne skal fælde denne krigsmorals drage, og derfor er kvindesagen så stor.

Mændene skal have tak for den rundelighed, hvormed de gav os valgretten. Resten må vi selv om. Vi må opdrage os selv og udvikle vor ægte uforfalskede kvindelighed og derigennem finde de våben, hvormed krigsmoralens drage skal fældes, både udadtil og indadtil. Så skal det nok vise sig, at kvinderne vil bruge deres valgret, så de ikke taber, men vinder indflydelse.

Talen hilstes med stærkt bifald, og pastor **Meinertsen** udtalte i tilslutning hertil sin og tilhørernes tak for det klare og dygtige foredrag.

Mødet sluttede derefter med Bjørnsons sang "Der går et stille tog".

Der var udtalt Frygt for, at Folkemødet i Mogenstrup paa dette Aars Grundlovsdag vilde faa et Skaar i sit Besøg, dels som Følge af den indskrænkede Toggang, der har medført, at begge de tidlige Eftermiddagstog Syd og nord fra til Lou er indstillede, og dels paa Grund af Soldaterindkvarteringen, som fandt Sted i flere Kommuner paa denne Egn netop den Dag. Denne Frygt viste sig imidlertid ubesøjet. Dette Aars Mogenstrupmøde blev et af de største, der endnu har været i den Arrække, man har holdt store Møder paa dette Sted d. 5. Juni. Der blev solgt 2800 Afgangstegn, og da mange har fri Afgang. Soldater, Børn o. fl., tør det forudsættes, at Forsamlingen har talt mellem 3 og 4000 Deltagere.

Som tidligere Aar havde Indbyderne været heldige i deres Valg af Ordførere. Baade Forstander B e g t r u p og Professor E d v. L e h m a n n er Mænd, som et hvert Folkemøde kan prise sig lykkelig ved at have paa sin Talerstol. Men ogsaa Fru Gyrithe Lemche havde Forsamlingen efter alt at domme baade Udbytte og Fornøjelse af at staa i Befandtskab med. De klare Tanker, Fruen gav Udtryk, og den Energi, der prægede Foredraget, fængslede Forsamlingen. Den Bifaldsfulde, der lod ved Foredragets Afslutning, bar Vidne om, at der havde været Forbindelse mellem Taler og Forsamling.

Vejret var herligt, Mødepladsen ligesaa. Denne sidste kunde i Parenthes bemærket blive endnu festligere, naar der blev ofret lidt mere paa „Udstyret“. Talerstol og Bænke materialet er jo ikke hverken første eller anden Klasses Varer, og det er de kvadratiske, falmende Flag, der vajer fra Toppen af nogle umalede Fyrrelægter, heller ikke. Naturen har været gavmild paa dette Sted. Det samme burde, hvad Festepladsens Udstyr angaar, Mødets Indbydere være. Man har Raad til det!

Referat.

Forstander Dam, Brøderup,

bød velkommen til Mødet, der var det tolvte i Rækken af Mogenstrupmøderne, og udalte sin Glæde over den store Tilslutning til Mødet, trods Trafikindskrænkningerne.

En Lykke er det, at vi har bevaret vor Neutralitet, saa vi atter i Aar kan samles til Møde. Ergflet fra Krigen vokser jo imidlertid, og det bliver vel endda større efter Krigen, saa det gælder at styrke vort Folk til at deltage i det store Kamp mellem Nationerne.

Det er en Revisionens og Ombudsningens Tid, og meget af det, vi tidligere har stolet paa, vil vise sig at være uholdbart. Kun det, der har bestaaet Krigen's Ildprøve, vil være til at bygge paa. Men derfor behøver vort aandelige Liv ikke at blive fattigere. Det betyder kun, at de Idealiser, vi kan bevare, maa staa i inderligere Rapport til det aandelige Liv.

Det er Grundlovens Fødselsdag, baade den gamle og ny, vi fejrer i Dag. Den ny er ganske vist ikke traadt i Kraft endnu, men den har dog haft sin store Betydning, idet dens Vedtagelse sikkert har sparet os for saadanne Begivenheder, som revolutionerer Landene andet Sted. Den har været som en politisk Dynastifæder under det politiske Uvejr i Europa, og naar den træder i Kraft, vil den sikkert styrke vort Folk, saa vi bedre klarer os i det kommende Kamp. Den ny Grundlov lepe!

Saa længe Danmark har en Bog i Skoven.

Højstoleforstander B e g t r u p,

Frederiksborg,

indledede med at fremdrage H. C. Andersens Eventyr „Nissen hos Spækhøkeren“, om Nissen, der delte sig mellem Prosaen hos Spækhøkeren og Poesien hos Studenten paa Abi, sten. Det er, som saa mange af H. C. Andersens Eventyr, dobbeltbun, det, saa det ikke blot er fortalt for Børn, men har en dybere Mening for de voksne. Det er et Billede paa hele vort Fædreland, H. C. Andersen her har tegnet.

Det var Taleren først kommet til at tænke paa ved den megen Tale i de sidste Aar om vor Hælseshandel, baade af Hovedtrappen og Skolentrappen. Hele vort Land er jo i Virkeligheden en stor Spækhøkerforretnings. Det er ikke noget at flaa sig over, tværtimod, det er nok saa hæderligt at fabrikere Mennekesføde end f. Eks. Kugler og Krudt. Det er ogsaa H. C. Andersens Mening, men det, Digteren har villet fremhæve, er, at der er noget højere, en Poesi og Kunst, som vi ikke maa glemme for Hæflet.

Det „aandelige“ manglede ganske vist heller ikke i Spækhøkerbutikken. Der var Abiserne i Vægen, som Nissen gav „Mundlæberet“ paa. Taleren vilde ikke gaa nærmere ind derpaa, da der var Referenter til Stede. (Munterhed.) Men havde H. C. Andersen levet nu, havde han forevrigt sikkert under „Mundlæberet“ ogsaa henregnet mange Folketalere. (Børn og Munterhed.)

Men H. C. Andersen fremhæver,

at vor aandelige Interessee maa have sig højere op, til den ægte Kunst og Poesi den, der i Virkeligheden har sin Rod i den Folkepoesi, der gennem Folkeviserne altid har boet hos det menige Folk.

Mennekesnes Dobbeltliv: et ideelt og et materielt, betegner H. C. Andersen ved Nissens stadige Færden fra Grødsfadet i Spækhøkerbutikken op til Studentens Poesibog, men det kniber for Digteren at faa en rigtig Slutning paa sit Eventyr. Med Branden, hvormed det slutter, tænker han paa de store Begivenheder i Verden, han oplevede 1848. Ligesom vi nu, lærte man at ombud dere, men efter Branden lader Digteren Nissen igen vende tilbage til det materielle.

Til Danmarks Lykke har vi haft en Digter, der kunde finde en bedre Slutning. Det var Grundtvig. Han har klaret det vanskelige Spørgsmaal om det materielle og det aandelige.

Deltheden er det pinagtige berøbed. Ser man paa hele Folket, kæmper en stor Del udelukkende for det materielle, og en lille Flok paa Smaløst, kun for det aandelige. Eller den enkelte, der til daglig gaar op i det materielle, og kun en enkelt Gang ved højtidelige Leiligheder har noget med det aandelige Liv at gøre.

Det første Grundtvig, ikke ved at hente Spækhæderen op paa Kvisten, men ved at lære ham at synge i sin Butik og hente Studenten derned med sin Poesibog, ved Mandens Hjælp at faa Poesien forbundet med det daglige Livs Arbejde, saaledes at der blev Enhed i Livet.

Det lærte Grundtvig os, at der hvalver sig en blaa Himmel over det hele, og at selv den, der har det jævne Arbejde, fortjener at leve i dens Lyg, og at leve sit Liv, saaledes som han skildrer det i sin Sang „Et jævnt og muntert, virk, somt Liv“.

Et saadant Liv var det Grundtvig vilde lære vort Folk, og heldigvis har han haft mange Medhjælpere, netop blandt Folkets Mænd, som Kristian Kold og P. Larsen, Skarpenborg, og her i Sydjylland Niels Jensen, Stenstrup, og Jens Olsen, Skolt. Saaledes at vi ikke nu behøver at finde Folket delt i dygtige Arbejdere og poetiske Maa-nestinsboerme, men at vi ofte træffer den praktiske Dygtighed forenet med Forstaelsen af noget højere, saa de derfor netop finder Lyk-ken i deres Arbejde. Det skal vi takke disse jævne Talsmænd for, at de søgte at faa Røden til at springe i Grunden, ikke blot til Hjælp, men som en Drevkraft, en virkelig digtende Trang under Arbejdets Gang.

Dette fandtes saa udpræget hos Udvøig Schrøder, der aldrig blev træt af at tale om det virksomme Menne-skelns Poesi og de Hjem, hvor Arbejde og Aand forenedes, saa det at virke i Kraft og Deed og Forstaelse af det aandelige Liv ikke var Delthed, men en Enhed. Vid her maa blive flere og flere af den Slags Hjem i vort Fædreland, saa Aanden mere og mere „maa klare Butiken for os!“ Leve vort Fædreland. (Hurra!)

Profesor Lehmann:

Det er Fødselsdag i Dag, men det er ogsaa Fødselsaar i Aar. Til Efteraaret kan vi nemlig fejre 400 Aarsdagen for Morthen Luthers Ungdomsdaad, den, der gjorde Slut paa Midaldserens Tyranni over Menne-skene, da han med sine smaa Ham-merflaag slog sine Sætninger op paa Kirkebøren i Wittenberg. Nu stander Landet dernede i Vaade; ingen ved, hvorledes Folket der vil komme til at fejre denne Hundreetaarsdag; men der er Folk, der vil hjælpe dem med at fejre denne Markedag, og da først og fremmest de nordiske Folk, Danskere, Normænd, Svenskere, Fin-ner og Hollene i de russiske Oster-soprovinsler. Til denne Mindesfest bør vi allerede begynde at forberede os. Vi bør huske paa, hvad vi har vundet ved den Høst, som da blev sanket i Lade, og hvorfra vi senere har faaet vort daglige Brød. Vi har lært i denne Krigens Tid at holde Regnskab med det Brød, vi spiser, men ogsaa det aandelige Brød skal vi vide at agte paa. De, som har faaet dette Brød, denne aandelige Næring, skal vi ikke glemme.

Det er Luthers Fødselsdag, og der er al Grund til at huske paa, at det Liv, vi lever her i Danmark, er luthersk. Vi kan lende, hvort dette bestaar, skal man følge Luther ind i Munk-cellen for at se, hvad det var for en Frihed, han der fandt. Jakob Knudsen har vist os det. Han har vist os et Liv fuldt af Angst, et Menne-skesjæl, der kæmper i Angst, ind-til den finder Livets Vej.

Saaledes gaar det med dem, der bliver de store Jørere. Man bliver ikke stor alene ved at være lykkelig. Den, som ikke har gaaet Korskang-gen, han naar heller ikke frem til den hellige Stad. Thi „alt som du forser, saa din frøner“.

Den mørkeste Skjæde, der faldt over Luthers Sjæl, var Erindeang-sten. Den kuede og plaagede ham, saa den nær havde drevet ham til For-tvilelsens Rand. Saa fandt han omsider Trøst og Frelse deri, at Guds Retfærdighed fik en ny Klange for ham. Dette Ord: Retfærdighed, kom for ham til at betyde Raade. Han saa at Jesus Kristus er den Ven, som er givet til at følge Menne-skene Livet igennem.

Da Luther havde faaet dette Livs-syn, blev han fri. Han retter sig op som en Fæder, der har været sam-

mentrykt og faar en vældig Drev-kraft. Hans nye Bøsen blev: at leve som et Menne-ske. Han havde ikke levet før. Det havde ikke været Liv, han levede. Hans daglige Liv havde været en bestandig Dræben af Livs-spiren i sig selv.

Nu vælder Livet frem i ham i disse Aar, da hans Udvikling for-løber. Han var en Bjergmands-søn rundet af Folkets Rød, et Almue-barn med alle de Kræfter, som sid-der i Almuen, og som Børnene fra de højere Sale, blot fra første og anden Sal, ofte mangler. Man vil paaftaa, at naar Menne-skene saa hurtigt visner paa Byernes Asfalt og Cement, da er det, fordi Jord-magnetismen ikke kan naa frem til dem. Noget er det — Luther han stod paa Jorden hele Livet igennem. Der var ikke hverken Cement eller Be-ton mellem hans Fødder og Jor-den. Han kunde nu le, og der blev en Glædens og Frihedens Vatter i ham. Dem skulde tro, at der i ham var legemlige Kræfter til den store, fede Doktor, som man senere saa sig-bende i festligt La, takkende Gud for alle gode Gaver. Da var de slumrende Kræfter i ham kommen til fuld Udøvelse.

Luther tilhørte Mennesketiden, Genfødselen af Oldtidens Kunst og Videnskab. Der var en Oldtids-gejstring over den Tids Menne-sker omtrent som den, vi kendte her-hjemme for 100 Aar siden. I Mod-sætning til det bundne Menne-ske-liv, vilde han have Livets Frihed frem, den sande personlige Frihed og Menne-skelighed som det naturlige, frie Menne-ske, han var. Han søgte dog de himmelske Lovbud at leve sit Liv i Frihed. Ndre Regler for Livet brød han sig ikke om. Han havde prøvet dem og fundet, at de duede ikke. Det gjaldt ikke om at gøre, men at være. Et Menne-ske, som er godt, gør gode Gerninger, og et Menne-skes Værdi be-stemmes ud fra, hvad han er in-derst inde. Først naar man saaledes staar paa Livets Grund, er man fri.

I samme Retning skal vi opdra-ge vore Børn, og derfor blev Lu-ther en af vore største Pædagoger. Han lærte os at forstaa Barnets Natur. Det var en middelelverlig Opfattelse, at der i hver Børnesjæl sad en lille Djævel, som skulde for-drives. Luther derimod mente, at Børn kom fra Paradiset, og at det under Opdragelsen gjaldt om at værne om deres Menhed og Ustgld. Han ansaa Børnene for at være bedre end de voksne. Han vilde, at alle Børn skulde i Skole, men ikke nøjes med Skolen alene. De skulde tillige lære af Naturen og af Histo-rien og Musikken. Igennem alt det skulde de hæves op til Forstaael-se af Guds Hensigt med Menne-skel-let.

Men der var en Ting, som Luther aldrig lærte at forstaa sig paa, nemlig Føllefriheden. Han fulgte Fyrster og Adelen, og her paa dette Punkt er det Almindehedens Natur, der slinker igennem. Et af de skæbnesvangreste Tællereg, Luther har gjort, var den Gang, han i Kamptiden stillede sig paa Adelsens Side og imod Bønderne. Dette skæbnesvangre Skridt har haft sin store Indflydelse paa den tykke Bondestands Stilling lige op til vore Dage. Paa dette Punkt stod Calvin med en dybere Forstaaelse, og derfor skal vi, naar vi hører Hundrebaarsfest for Luther, ogsaa minde om Calvin.

Forstander Dam bragte Hr. Begtrup og Hr. Lehmann, som umiddelbart efter skulde forlade Mødet, en Tak for de indholdsrige Ord, de havde talt.

Efter en Pause paa godt en Times Tid, samlede man atter omkring Talerstolen.

Pastor Meinertsen, Mern, bød nu Fru Lemche særlig velkommen som den første kvindelige Taler ved disse Møder.

Efter Blougs gamle Grundlovs-sang „Vaarens Budskab flyver over Lande“ talte

Fru Gyrithe Lemche

om Kvindesagen, hvis utrættelige Forkæmper hun er.

Det var blevet sagt, at Kvinderne risikerede at tæve i Indflydelse, hvad de vandt i Valgret, men det troede Taleren ikke paa. Kvinderne havde utvivlsomt altid haft stor Indflydelse, men Indflydelse uden Ansvar var faare farligt, og det blev nu Kvindernes Sag at bruge Valgretten, saa de ikke trøtte i Indflydelse. Miste de noget af deres Indflydelse i Hjem eller Samfund, var Valgretten et tvivlsomt Gode.

Kvindelighedens bær ogsaa her tage sit Ansvar og kan derfor ikke, som mange vil have, give op nu, men man maa imder eget Ansvar arbejde videre.

Desværre er Grundlovens Lovstrim gaaet i Baglås, saa der kan gaa en Tid endnu, inden Kvinderne kommer til at udøve deres Valgret. Den Tid bør Kvinderne bruge til at lære deres egen Stykke og Svagheit at kende.

Kvindens almindelige Svagheit er hendes Passivitet og saa den Stranke Begrebet „Kvindelighed“ har rejst omkring hende. Saa snart hun vover sig udenfor den, løb straks Raabet „Ukvindelighed“. Og lige siden Ridsretten Tid, der ved Straf for Tyveri fastsatte, at Kvinder for deres Kvindeligheds Skyld skulde leve i begæves, medens Mændene hængtes, er mangfoldige Kvinder blevet levende begravet under Jordbunden.

Og hvad er saa Kvindelighed? Det er et meget vagt og veksellende Begreb. Oprindeligt var det nærmest Tællelighed. Man forlangte af Kvinden, at hun altid skulde tænke paa at forholde sig til andre, tænke de andre, saa hun selv ikke kunde finde ind til sig selv. Og kun Selvsopdragelse og Selvsbeheerskelse kan skabe en selvstændig Overbevisning. Var det da saa umuligt, om hun, som det ofte er sagt, er gaaet paa Afford med Sandheden, synes i Stedet for at være. Vi har jo behandlet Kvindernes Sjæleliv som Kineserne deres Gødder, som Brandes har sagt.

„Kvindelighed“ skifter som Møden. En Gang var det et tilbagestrøket Væsen, utilnærmeligt aandeligt som legemligt. Saa blev det Naturlighed og Livlighed med en vis nedbraget Retsfærdighed. En Gang var det højt ukvindeligt at eje nogen Kundskaber, og en anden Tid var det netop højt kvindeligt at studere og beskæftige sig med alle mulige lærde Ting. Til en anden Tid kom Føllefrihedens, Elskoven i Højheden. „Kvindelighed“ er heller ikke ens indenfor de forskellige Klasser. Den er forskellig i By og paa Land, forskellig blandt Arbejdere og andre Stænder. Der er ikke saa forvirret Begreb som „Kvindelighed“. Det skulde da være om, hvad en Kvinde er.

Det faar vi ikke Klarhed over, før Kvinden selv gennem flere Slægtled fraar Lov at opdrage sig selv i Frihed under Ansvar. Det fører Grundloven af 1915 lige ind paa Livet af os. Kvindens ydre Frihed maa føre til hendes indre Frihed, ellers har Valgretten næsten været en Forvildelse.

Der spores hos Mændene en vis Frygt for, at Kvinden samtidig med denne Frihed ogsaa vil frigøre sig for de Gensyn, hun hidtil har vist Manden. Men det er uden Grund, lige saa vel som Kvindens Frygt for, at Mændene skulde gøre det samme — tværtimod vil den gensidige Gensynshængslen vokse, naar den hviler paa et fuldt Gensidighedsforhold i stort som i smaat.

Der næres ogsaa en vis Frygt for, at Kvinderne over deres Særinteresser skulde glemme de almene Interesser, men det er ganske ugrundet, da disse Interesser i Virkeligheden falder sammen. Kvinderne forlanger saaledes ikke Adgang til at kunne blive Dommere eller Præster for Levebødets Skyld, men fordi hele Samfundet vil vinde derved. Ligesaa med de af Kvinderne krævede Reformen i Børneforhold, Familieret, Børneforsorg osv.

Indbendingen, at Kvinderne ikke

maa hengive sig til en blind, fanatisk Kvindesag, er heller ikke berettiget. Raadet om Mændens og Kvindens Ligestilling kan der ikke slås af paa. Det betyder ikke, at de skal gøres til ensartede Størrelser, men udvikle hver sine Gennemmeligheder og supplere hinanden. Efterhaanden som Kvinderne kommer ind i det offentlige Liv, vil da sikkert ogsaa se den samme Arbejdsdeling som i Hjemmet, saa meget naturligare, som en stor Del af Kvindens Arbejde i Hjemmet ved Tidens Udvikling er flyttet udenfor det, ud i Samfundet.

Al Opgaver, der her særlig kaldes paa Kvinderne, maa nævnes den sociale Forsorg og Børneforsorgen, og for Tiden i særlig Grad Arbejdet i Føllefrihed.

Hvis vi en Gang, ligesom nu i Østrik, fik et Ministerium for Forsorgsbesværet, vilde det være en udmærket Plads for en Kvinde.

Men Kvinderne vil ogsaa meget vel kunne lægges i Brug i den almindelige økonomiske Administration. At de ejer Egnen i den Retning har man af borte Dronningerne givet Beviser for. Og den snævre Horizont, man altid har beskylt Kvinderne for, vil hurtigt udvide sig, naar Mændene mellem Hjem og Samfund brydes ned.

Mændenes Politik har bygget paa en Krigsmoral, sagde Bjørnson en Gang, og det giver vor Tid ham Ret i. Kvinderne skal fælde denne Krigsmorals Drage, og derfor er Kvindesagen saa stor.

Mændene skal have Tak for den Kvindelighed, hvormed de gav os Valgretten. Resten maa vi selv om. Vi maa opdrage os selv og udvikle vor ægte usforfalskede Kvindelighed og derigennem finde de Vaaben, hvormed Krigsmoralens Drage skal fældes, baade udad og indadtil. Saa skal det nok vise sig, at Kvinderne vil bruge deres Valgret, saa de ikke taber, men vinder i Indflydelse.

Talen hilstes med stærkt Bisfald, og Pastor Meinertsen udtalte i Tilslutning hertil sin og Tilhørernes Tak for det klare og dygtige Foredrag.

Mødet sluttede derefter med Bjørnsons Sang „Der gaar et stille Tog“.

Grundlovsmøde 5.6.1918

Folkemøder.

I Mogenstrup Skov.

Onsdag den 5. Juni (Grundlovsdagen.)

Mødet begynder Kl. 2½ med Taler af Forstander Poul Hansen, Vallekilde, Seminarieforstander Vinther, Silkeborg, og Pastor Akselsen-Drejer, Pedersborg. Et Orkester vil musicere paa Festspladsen, hvor der kan faas ikke-spirituose Drikke. Madkurve kan medbringes. — I Tilfælde af ugunstigt Vejr holdes Mødet i Salen paa Kroen. Adgangen betales med 33 Øre. Cykkelstald og godt Staldrum forefindes.

I Vordingborg

(paa Ruinerne)

Lørdag den 15. Juni (Valdemarsdagen).

Mødet begynder Kl. 2 med Taler af Højskoleforstander Begtrup, Frederiksborg, og Rs. Nielsen, Sørslev, samt Pastor Akselsen-Drejer, Pedersborg.

Forening af Indbydere til Folkemøder i Sydsjælland.

Dam, Brøderup, Melnertsen, Mørn, Arnholtz, Næstved.
 Povl Andersen, Ambæk, Andreassen, Føby, J. Bødtsen, Bondrup.
 P. Christensen, Skibblinge, Christiansen, Stausstrup, Dahl, Løer, Dyrlev.
 P. Frandsen, Dysted, Halse, Vordingborg, J. Hansen, Abbednæs.
 Martin Hansen, Kyse, Rø Jensen, Ugletoft, Jørgensen, Præst, Kallehave.
 Peter Jørgensen, Trailøse, A. Larsen, Lundby, J. P. Larsen, Ring.
 J. P. Larsen, Lille-Næstved, H. Larsen, Østergaard, Ørslev Lørd, Næstved.
 J. Madsen, Børse, M. A. Madsen, Nedervindinge, Nielsen, Løer, Hyllinge.
 Nielsen, Løer, Menstrup, H. P. Nielsen, Kærbækstorp.
 J. Nielsen, Hæklstrup, Karl Nielsen, Rølev, Ole Fr. Olsen, Blanglev.
 Petersen, Redaktør, Præst, H. Petersen, Sværdborg, Rø Petersen, Busbjerg.
 Rø Petersen, Sipperup, Petersen Schmidt, Lille-Næstved.
 Ed. Chr. Olsen, Rødtofte, Ed. A. P. Jacobsen, Julebæk.
 Ed. H. P. Bødtsen, Kalby

Præstø Avis den 31.5.1918

Præstø Avis den 7.6.1918:

Folkemødet i Mogenstrup.

Fra nær og fjern flokkedes man atter i år på grundlovsdagen omkring talerstolen i Mogenstrup Skov. Til at begynde med i hundredtal, senere, da folkemødernes stifter på dette sted havde indledet, i tusindvis. Der blev solgt 2585 adgangstegn, og da adskillige, bl.a. alle menige militære, havde gratis adgang, kan forsamlingens størrelse uden overdrivelse vurderes til 3000.

Vejret var, som det plejer at være d. 5. juni, fint skærsommervej, og da Indbyderne i år som tidligere havde været heldige i valget af ordførere, forstår man, at der var betingelser til stede for et godt møde. Talerne var seminarieforstander **Vinther**, Silkeborg, forstander **Poul Hansen**, Vallekilde højskole, og den tidligere askovlærer, pastor **Akselsen-Drejer**, Pedersborg ved Sorø (søn af tidl. forstander på Jebjerg, Krabbesholm og Karise højskole, **Aksel Akselsen**, nu Vordingborg).

Referat.

På Indbydernes vegne indledede forstander **Dam**, Brøderup højskole, med et velkommen til talere og tilhørere. Han knyttede hertil håbet om et godt møde og endvidere håbet om, at den storm, der er gået og går hen over den civiliserede menneskehed, måtte bidrage til at stramme folk op og at få arbejdet for hjem, skole og kirke i gang bedre end hidtil. Så er der i hvert fald opnået noget af al denne forvirring. Men godt er det at vide midt i en stormtid, at der er noget, der står fast, de evige livsværdier, og uden disse slipper vi ikke vel igennem trængslerne.

Taler 1: Seminarieforstander **Peder Jørgen Madsen Vinther**, Silkeborg

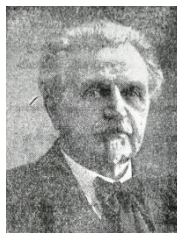
http://www.denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Uddannelse_og_undervisning/Seminarieforstander/P.J.M._Vinther

Taler 2: Forstander **Povl Hansen**, Vallekilde højskole

<http://nordvestsjaelland.dk/artikler/1935/1935%20212-216%20Nylev,%20Jens%20-%20H%20jskoleforstander%20Povl%20Hansen%20.pdf>

Taler 3: Pastor **Akselsen-Drejer**, Pedersborg

2585 betalende voksne deltagere a' 0,35 kr.

Peder Jørgen Madsen
Vinther

Højskoleforstander
Povl Hansen.
20. Oktbr. 1856—21. Aug. 1931.

Det er i dag fødselsdag, både for den gamle og den ny grundlov. Lad os betragte det som et godt varsel, at den ny grundlov blev vedtaget med tilslutning fra alle sider. "Fra frimands ret og til stormands dåd så går vejen i nord" synger Hostrup, og heri har han ret. Med ønsket om, at 5. juni-grundloven må virke til folkegavn og folkelykke udbragte Indlederen et "Grundloven level!"

"Mellem slagene".

Seminarieforstander **Vinther**, Silkeborg, der var mødets første taler, tog sit udgangspunkt fra de to ord, som Bjørnson har brugt som titel til et af sine første skuespil: "Mellem slagene". Dette at leve mellem slagene er jo netop ejendommeligt for os i disse tider. Vor ny grundlov blev til, mens det lynede rundt om os, og den træder i kraft i et øjeblik, da man udadtil knap kan se en håndsbred frem for sig.

Man kan spørge, hvorledes denne situation at leve mellem slagene påvirker menneskenes sjæleliv. Man lever i spænding, og man lever i en tilstand, der kan betegnes som en foreløbighedsens stilling. Det mærkedes vi i de første augustdage i 1914, og det føler vi i disse dage, da der kastes lod om Europas skæbne. Vi kan lære af denne tid, at dette at elske altid kræver ofre. Men det er ikke altid, at det læres mellem slagene. Man søger at tilpasse sig efter forholdene. Denne tilpasningsevne kan være både af det gode og det onde. Gik vi ud af disse alvorstider uden at have fået andet med end dette, at vi havde lært at hygge os og lært at glæde os over, at uvejret gik uden om os, da havde vi fået for lidt.

En idyl.

Tiden mellem 1850 og 1864 var også en tid, da der levedes "mellem slagene". Disse 14 år, der ligger mellem disse to årstal, har præget af at være en herlig dansk idyl. Idyl er et skønt ord. Der er noget fredeligt og noget hyggeligt over det. Men der er også noget begrænset ved at leve i idyllen. Der er ikke **udsyn** til de store vidder. Man hører kun larmen fjernt derude. At leve i idyllen er kun berettiget som en parentes, noget midlertidigt. Vi danske længes efter idyllen, og er vi først nået ind i den, har vi svært ved at komme ud igen. Det er hændt, at vi efter en tid at have levet i idyllen har fået en brat og uhyggelig opvågnen. Sådan gik det i 1864. Vi havde ikke "mellem slagene" set, hvad der var foregået ude i den store verden, og hvorledes Tyskland var bleven sammentømt. Vi havde manglet virkelighedssans. Derfor kom 1864, som det kom.

To linier.

Fra året 1864 går to linier fremefter. Den ene af disse er en tung og trist linie, der minder om, at idealerne er opgivne, og de "håbløse slægter" er begyndt at rykke frem. Den anden linie minder om noget glædeligt. Den fortæller, at man er begyndt at sætte arbejde i gang, et arbejde for at pløje dybt i det unge Danmarks folkeager. Og dette opdyknings- og genrejsningsarbejde efter 1864 blev vor *folkelige redning*. Man vil påstå, at de værdier kan man en gang ikke udmåle i gangbar mønt. Og det kan værdien af det arbejde, som blev sat i gang af mænd som Jens Nørregaard, Christoffer Baagøe, Ernst Trier og Ludvig Schrøder, heller ikke. Selv en mand som Georg Brandes hører til dem, som 1864 har sat sit mærke på; han har på sin måde udført sin værnepligt for sit land, da han i 1883 nede i Berlin holdt den store tale, som han holdt. Og det samme kan siges om en mand som Troels Lund, der jo ligeledes nærmest hørte til den brandesianske åndsretning.

Et vendepunkt.

Nu står vi atter mellem slagene. Hvad der efter denne tid vil ske ude i verden, er der ingen, der ved. Vi står ved et vendepunkt i verdenshistorien. Europa vil blive opøvet i sparsommelighed. Energi og vilje, alle sammen egenskaber, som krigen afdækker. Den skaber dem ikke, for krig skaber aldrig noget godt. Også herhjemme i vor lille verden vil vi få at føle, at tilværelsen bliver strængere, både økonomisk og åndeligt. Det bliver nødvendigt som aldrig før at forberede sig og dygtiggøre sig til sin gerning. Og at lære at undvære et og andet og at undvære det med godt humør. Vi skal lære at spare på rette steder, at vælge og vrage mellem de gode og de mindre gode fornøjelser. Vi skal lære ungdommen, som Hostrup siger, "hvad der er værdt at elske", og øge ansvarsfølelsen. Men dette sker ikke ved formaninger.

Arbejde og kærlighed er de to store egenskaber, der bygger sit land. Måtte vi danske under disse egenskaber bygge og bevare vort land i den tid, som kommer!

* * *

Dam bragte med forsamlingens tilslutning forstander Vinther en tak for det indholdsrige foredrag.

Folkelov og folkeliv

Forstander **Poul Hansen**, Vallekilde, var mødets næste taler.

Den danske menighed har en række festdage året rundt; men vi har kun én folkelig festdag, grundlovsdagen. Derfor synes jeg, der er noget bagvendt i, når man gør forsøg på at gøre denne vor eneste folkelige festdag til en kirkelig festdag. Vi må have lov til på denne ene dag at samles for at tale om det danske folk og dets fremtidshåb.

De kender alle sammen et skæmteord, der siger, at "kød skaber heste og klæder skaber mennesker". Dette ordsprog må være laver af en skrædder, der herigennem har villet søge at godtgøre, hvor nyttig hans profession er. Menneskene vil bedrages, påstår man, og somme tider synes det at være tilfældet. Når skrædderen således ved hjælp af vat vil søge at bøde på mangler, der måtte være fra skaberens hånd, så er denne opfindsomhed jo kun håndværk. Klæderne skal passe til kroppen, og således må forholdet også være, når talen er om folkelov og folkeliv.

De, som skriver lovene, er undertiden tilbøjelige til at mene, at det er lovene, der skaber livet. Det er imidlertid en misforståelse.

Så udvides og tilpasses der efter de nye former. Og selv om det bliver en ny lov på en gammel klædebon, så hellere dette, end at spænde livet inde i et snævert klædebon.

Sognebåndsløsningen i halvtredserne var på sin vis en ny lap på et gammelt klædebon, men en herlig lap, der måtte til, fordi livet var vokset ud over de gamle former. Og en lignende nyttig kile blev sat ind i den gamle klædning, da Ryslinge Valgmenighed blev dannet. Og den tid kommer, da hele vor folkekirke vil blive erstattet med en helt ny klædning, fordi livet er vokset således, at den gamle klædning ikke mere passer.

På samme måde i vor skole. Det ser ud, som vi går stærkt henimod forøget tvang på skolens område, da man bl.a. vil gøre forsøg på at tage den kile ud, der blev indsat i vor gamle skolelov af 1814, da der blev påbudt *undervisnings-tvang, men ikke skoletvang*. Der må i så fald findes en vej, der holder samvittighederne fri. Plads for samvittighederne, og plads for det, der virkelig er liv. Det er et krav, som bør respekteres, også hvor det gælder lovgivning på skolens område.

Dette at være lovgiver er ikke noget så stort, som mange er tilbøjelige til at mene.

Der skabes ikke liv ved lov,

og det er ikke folkeførereren, der skaber livskilderne. Det er dette, det gælder om, at fremelske livsværdier og finde livskilderne; når det er sket, så er det skrædderens, lovgiverens opgave at tilskære klæderne.

Lad os passe på, at vi ikke kræver lovbud, som forudsætter livsværdier, der ikke er til stede. Jeg vil håbe, at vi alle under den ny grundlov må vokse frem til at blive dygtige lovgivere, folk, der forstår at bruge saksen, sætte ny "kiler" ind i de gamle klæder og gøre det på rette tid og sted, når livet kræver sådanne ændringer.

* * *

Der holdtes nu en times pause. Da mødet ved 6-tiden fortsattes, talte pastor **Akselsen-Drejer**, Pedersborg, ud fra de to ord, som en gammel læge en gang skrev som motto:

Indefra - udefter.

Hinduerne bebrejder os, at vi handler på kort sigt. Vi tænker på det korte mål og det korte spænd af tid, vi vandrer her på jorden. Anderledes med hinduerne. De handler på længere sigt. Det er bebrejdelsen mod os, at vi for meget tænker på det ydre og derfor i for høj grad modtager overfladeindtryk. Det er overfladebevægelsen, der er årsag til de tilstande, hvorunder vi lever i den civiliserede verden. Man har fæstet blikke på overfladen, men glemt

det dybe, fredfyldte sted

i sjælen. Det er en ulykke for et menneske at tænke og handle således, at indtrykket altid bliver på overfladen, aldrig går ned i sjælens dyb. Kvinderne er i denne henseende mere harmonisk bygget end mændene, påstår biologer, netop fordi mændene er tilbøjelige til at nøjes med overfladeindtrykkene. Et udslag af denne overfladebevægelse ser man f.eks. i den "flyttesyge", der desværre er bleven så almindelig ikke mindst her på Sjælland. Man bytter gårde og huse, sælger og køber og flytter, og denne bytte- og flyttesyge er et onde, som bør modvirkes.

Oppe på Island er der gårde, som har været i den samme slægts eje, slægtled efter slægtled, i 800 år. Hvor forholdene er således, forstår man, at der bliver en stærk forbindelse mellem fortid og nutid, således som tilfældet er på Island.

Verdenskrigen er et resultat af tidens overfladebevægelse. Indtrykkene er gået udefra og indefter i stedet for indefra og udefter, inde fra det fredfyldte sted, hvor kilden rinder, og hvad jeg mener med kilden, ved enhver.

Vi er under de sidste tiders oplevelser bleven tykhudede; men vi bør ikke blive så hårdhudede, at

vi glemmer at nå ned til dybet i vor sjæl. Vi skal opelske i vor sjæl

vore barndomsindtryk,

de stærkeste og nogle af de bedste, vi ejer. Det kan Jeppe Åkjær minde os om i sine hjemstavnsdigte. Og det samme kan Zakarias Nielsen i sit herlige lille digt "Et møde". Lykkelig dem iblandt os, der har en moder, som beder for os.

Vor kristne digter, Jakob Knudsen, skildrer i en af sine fortællinger de 4 veje, som udgik fra hans barndomshjem, en præstegård i Nordjylland. På disse 4 veje kan der, hvor de findes, opleves mere lykke end på alle andre veje, der senere i livet trædes.

Jeg vil ønske, at både og jeg under den ny grundlov må opleve, at overfladebevægelsen forvandles, så at indtrykkene mere kommer til at gå *indefra og udefter* i stedet for det modsatte. Måtte vi få lykke til at være med i den udvikling i den retning!

* * *

Forstander **Dam** sluttede derefter mødet med en tak til de to sidste talere, for den måde, på hvilken de hver især havde løst deres opgave. Det havde været et godt møde; der havde været stilhed helt ud i den yderste kreds af forsamlingen, et vidnesbyrd om, at ordene havde fængslet. Tak til talere og tilhørere og vel mødt igen næste år!

Den store forsamling opholdt sig endnu en stund under de herlige gamle Mogenstrup bøge, nogle som tilhørere til de koncertnumre, Poul Hansens musikkorps gav på mødepladsen, andre i selskabeligt samvær rundt om i skoven, før hjemrejsen tiltrådtes i den smukke skærsommeraften.

Poul Hansen.

Præstø Avis den 7.6.1918

Fra nær og fjern flokkedes man atter i Aar paa Grundlovsdagen omkring Talerstolen i Mogenstrup Skov. Til at begynde med i Hundredtal, senere, da Føllemødernes Stifter paa dette Sted havde indledet, i Tusindvis. Der blev solgt 2585 Udgangstegn, og da adskillige, bl. a. alle menige militære, havde gratis Udgang, kan Forsamlingens Størrelse uden Overdrivelse vurderes til 3000.

Vejret var, som det plejer at være d. 5. Juni, fint Stærksommervejr, og da Indbydterne i Aar som tidligere havde været heldige i Valget af Ordførere, forstaaer man, at der var Betingelser til Stede for et godt Møde. Talerne var Seminarieforsøger Vint her, Silleborg, Forstander Poul Hansen, Ballekilde Højskole, og den tidligere Afskolt lærer, Pastor Alselsen. Drejer, Pedersborg ved Sorø (Søn af tidl. Forstander paa Tebjerg, Krabbezholt og Karise Højskole, Alsel Alselsen, nu Bordingborg).

Referat.

Paa Indbydernes Begne indledede Forstander Dam, Brøderup Højskole, med et Velkommen til Talere og Tilhørere. Han knyttede hertil Haabet om et godt Møde og endvidere Haabet om, at den Storm, der er gaaet og gaar hen over den civiliserede Menneskehed, maatte bidrage til at stramme Folk op og at faa Arbejdet for Hjem, Skole og Kirke i Gang bedre end hidtil. Saa er der i hvert Fald opnaaet noget af al denne Forvirring. Men godt er det at vide midt i en saadan Stormtid, at der er noget, der staar fast, de evige Livsværdier, og uden disse slipper vi ikke vel igennem Trængslerne.

Det er i Dag Fødselsdag, baade for den gamle og den ny Grundlov. Lad os betragte det som et godt Varsel, at den ny Grundlov blev vedtaget med Tilslutning fra alle Sider. „Fra Friemand's Ret og til Stormand's Daad saa gaar Vejen i Nord“ synger Høstrup, og heri har han Ret. Med Ønsket om, at 5. Juni Grundloven maa virke til Folkegavn og Følkehjælp udbagte Indlederen et „Grundloven leve!“

„Mellem Slagene“.

Seminarieforsøger Vint her, Silleborg, der var Mødets første Taler, tog sit Udgangspunkt paa de to Ord, som Bjørnson har brugt som Titel til et af sine første Stuepil: „Mellem Slagene“. Dette at leve mellem Slagene er jo netop ejendommeligt for os i disse Tider. Vor ny Grundlov blev til, mens det lyndede rundt om os, og den træder i Kraft i et Øjeblik, da man udadtil knap kan se en Haandbred frem for sig.

Man kan spørge, hvorledes denne Situation at leve mellem Slagene paavirker Menneskenes Sjæleliv. Man lever i Spænding, og man lever i en Tilstand, der kan betegnes som en Foreløbigheds Stilling. Det mærkede vi i de første Augustdage i 1914, og det føler vi i disse Dage, da der fastes Løb om Europas Skæbne. Vi kan lære af denne Tid, at dette at elske altid kræver Ofre. Men det er ikke altid, at det læres mellem Slagene. Man søger at tilpasse sig efter Forholdene. Denne Tilpasningsevne kan være baade af det gode og det onde. Giv vi ud af disse Uvordstider uden at have faaet andet med end dette, at vi havde lært at hygge os og lært at glæde os over, at Uvejret gik uden om os, da havde vi faaet for lidt.

En Idyl.

Tiden mellem 1850 og 1864 var ogsaa en Tid, da der levedes „mellem Slagene“. Disse 14 Aar der ligger mellem disse to Aars- tal, har Præget af at være en herlig dansk Idyl. Idyl er et skønt Ord. Der er noget fredeligt og noget hyggeligt over det. Men der er ogsaa noget begrænset ved dette at leve i Idyllen. Der er ikke Udsyn til de store Vidder. Man hører kun Larmen fjernt derude. At leve i Idyllen er kun berettiget som en Parantes, noget midlertidigt. Vi danske læn- ges efter Idyllen, og er vi først naaet ind i den, har vi svært ved at komme ud igen. Det er hæn- det, at vi efter en Tid at have levet i Idyllen har faaet en brat og uhyggelig Opvaagnen. Saadan gik det i 1864. Vi havde ikke „mellem Slagene“ set, hvad der

vår foregaaet ude i den store Verden, og hvorledes Tyskland var bleven sammensmættet. Vi havde manglet Virkelighedsans. Derfor kom 1864, som det kom.

To Linier.

Fra Aaret 1864 gaar to Li- nier fremefter. Den ene af disse er en tung og trist Linie, der minder om, at Idealisme er op- givne, og de „haabløse Slægter“ er begyndt at rykke frem. Den an- den Linie minder om noget glæ- deligt. Den fortæller, at man er begyndt at sætte Arbejde i Gang, et Arbejde for at pløje dybt i det unge Danmarks Folkeager. Og dette Opdyknings- og Genrejsningsar- bejde efter 1864 blev vor folke- lige Redning. Man vil paastaa, at de Værdier, som der- ved indvandedes, var dyrebare. Men aandelige Værdier kan man en Gang ikke udmaale i gangbar Mønt. Og det kan Værdien af det Arbejde, som blev sat i Gang af Mænd som Jens Nørregaard, Christoffer Baagø, Ernst Trier og Ludvig Schrøder, heller ikke selv en Mand som Georg Bran- des hører til dem, som 1864 har sat sit Mærke paa; han har paa sin Maade udført sin Børnepligt for sit Land, da han i 1883 nede i Berlin holdt den store Tale, som han da holdt. Og det sam- me kan siges om en Mand som Trøels Lund, der jo ligeledes nærmest hørte til den Brandesia- ske Mandsretning.

Et Vendepunkt.

Nu staar vi atter mellem Sla- gene. Hvad der efter denne Tid vil ske ude i Verden, er der in- gen, der ved. Vi staar ved et Vendepunkt i Verdenshistorien. Europa vil blive opøvet i Spar- sommelighed, Energi og Villie, allesammen Egenstaber, som Kri- gen afbækker. Den slaber dem ikke, for Krig slaber aldrig noget godt. Ogsaa herhjemme i vor lille Ver- den vil vi faa at føle, at Tilvæ- relsen bliver strengere, baade øko- nomisk og aandeligt. Det bliver nødvendigt som aldrig før at for- berede sig og dygtiggøre sig til sin Gerning. Og at lære at undvære et og andet og at undvære det med godt Humør. Vi skal lære at spare paa rette Steder, at vælge og vrage mellem de gode og de mindre gode Fornøjelser. Vi skal lære Ungdommen, som Høstrup siger, „hvad der er værd at elske“, og øge Ansvarsfølelsen. Men det- te sker ikke ved Formaninger.

Arbejde og Kærlighed er de to store Egenstaber, der bygger sit Land. Maatte vi Danske under disse Egenstaber bygge og bevare vort Land i den Tid, som kom- mer!

* * *

Da m bragte med Forsamlin- gens Tilslutning Forstander Vin- tjer en Tak for det indholdsrige Foredrag.

Folkelov og Folkeliv

Forslander Poul Hansen, Vællekilde, var Mødets næste Ta- ler.

Den danske Menighed har en Række Festsdage Aaret rundt; men vi har kun én folkelig Festsdag, Grundlovsdagen. Derfor synes jeg, der er noget bagvendt i, naar man gør Forsøg paa at gøre den- ne vor eneste folkelige Festsdag til en kirkelig Festsdag. Vi maa have Lov til paa denne ene Dag at samles for at tale om det danske Folk og dets Fremtidshaab.

De kender allesammen et Skæm- teord, der siger, at „Rød slaber Heste og Klæder slaber Menne- ster“. Dette Ordsprog maa være lavet af en Skræder, der herigen- nem har villet søge at godtgøre, hvor nyttig hans Profession er. Menneffene vil bedrages, paastaar man, og somme Tider synes det at være Tilfældet. Naar Skræde- ren saaledes ved Hjælp af Vat vil søge at bøde paa Mangler, der maatte være fra Slaberenes Haand, saa er denne Opfindsom- hed jo kun Blændværk. Klæderne skal passe til Kroppen, og saale- des maa Forholdet ogsaa være, naar Taler er om Folkelov og Folkeliv.

De, som skriver Lovene, er un- der tiden tilbøjelige til at mene, at det er Lovene, der slaber Livet. Det er imidlertid en Misforstaa- else.

saa udvides og tilpasses efter de ny Former. Og selv om det bliver en ny Lap paa et gammelt Klædebon, saa hellere dette, end at spænde Livet inde i et for snævert Klædebon.

Sognebaandsløsningen i Galvtrædserne var paa sin Vis en ny Lap paa et gammelt Klædebon, men en herlig Lap, der maatte til, fordi Livet var vokset ud over de gamle Former. Og en lignende nyttig Kile blev sat ind i den gamle Klædning, da Ryslinge Valgmenighed blev dannet. Og den Tid kommer, da hele vor Følkeskifte vil blive erstattet med en hel ny Klædning, fordi Livet er vokset saaledes, at den gamle Klædning ikke mere passer.

Paa samme Maade i vor Skole. Det ser ud, som vi gaar stærkt henimod forøget Ubang paa Skolens Omraade, da man bl. a. vil gøre Forsøg paa at tage den Kile ud, der blev indsat i vor gamle Skolelov af 1814, da der blev paabudt Undervisningsubang, men ikke Skoleubang. Der maa i saa Fald findes en Vej, der holder Samvittighederne fri. Plads for Samvittighederne, og Plads for det, der virkelig er Liv. Det er et Krav, som bør respekteres, og saa hvor det gælder Lovgivning paa Skolens Omraade.

Dette at være Lovgiver er ikke noget saa stort, som mange er tilbøjelige til at mene.

Der skal være lille Liv ved Lov,

og det er ikke Følgeføreren, der slæber Livskilderne. Det er dette det gælder om, at fremelske Livsværdier og finde Livskilderne; naar det er fæst, saa er det Skredderens, Lovgiverens, Opgave at tilføre Klæderne.

Lad os passe paa, at vi ikke kræver Lovbud, som forudsætter Livsværdier, der ikke er til Stede. Jeg vil haabe, at vi alle under den ny Grundlov maa vokse frem til at blive dygtige Lovgivere, Folk, der forstaar at bruge Salsen, sætte ny "Kiler" ind i de gamle Klæder og gøre det paa rette Tid og Sted, naar Livet kræver saadanne Endringer.

* * *

Der holdtes nu en Times Pause. Da Mødet ved 6-Tiden fortsattes, talte Pastor Nielsen Drejer, Pedersborg, ud fra de to Ord, som en gammel Læge en Gang skrev som sit Motto:

Indefra — udefter.

Hinduerne bebrejder os, at vi handler paa kort Sigte. Vi tænker paa de korte Maal og paa det korte Spand af Tid, vi vandrer her paa Jorden. Anderledes med Hinduerne. De handler paa længere Sigte. Det er Bebrejdelsen mod os, at vi for meget tænker paa det ydre og derfor i for høj Grad modtager Overfladeindtryk. Det er Overfladebevægelsen, der er Marsk til de Tilstande, hvorunder vi lever i den civiliserede Verden. Man har fæstet Blikket paa Overfladen, men glemt

Det dybe, fredfyldte Sted

i Sjælen. Det er en Ulykke for et Menneske at tænke og handle saaledes, at Indtrykket altid bliver paa Overfladen, aldrig gaar ned i Sjælens Dyb. Kvinderne er i denne Henseende mere harmonist byggede end Mændene, paa staar Psykologer, netop fordi Mændene er tilbøjelige til at nøjes med Overfladeindtrykkene. Et Udslag af denne Overfladebevægelse ser man f. Eks. i den "Flyttesygge", der desværre er bleven saa almindelig ikke mindst her paa Sjælland. Man bytter Gaarde og Huse, sælger og køber og flytter, og denne Flytte- og Flyttesygge er et Onde, som bør modvirkes.

Oppe paa Fjælland er der Gaarde, som har været i den samme Slægts Eje, Slægtled efter Slægtled, i 800 Aar. Hvor Forholdene er saaledes, forstaar man, at der bliver en stærk Forbindelse mellem Fortid og Nutid, saaledes som Tilfældet er paa Fjælland.

Verdenskrigen er et Resultat af Tidens Overfladebevægelse. Indtrykkene er gaaet ude fra og ind efter i Stedet for indefra og udefter, inde fra det fredfyldte Sted, hvor Kilden rinder, og hvad jeg mener med Kilden, ved enhver.

Vi er under de sidste Tidens Oplevelser bleven tykshude; men vi bør ikke blive saa haardhuede, at vi glemmer at naa ned til Dybet i vor Sjæl. Vi skal opelske i vor Sjæl

vore Barndomsindtryk,

de stærkeste og nogle af de bedste, vi ejer. Det kan Jeppe Malsjær minde os om i sine Hjemstavnsdigte. Og det samme kan Zafarias Nielsen i sit herlige lille Digt "Et Møde". Uhyggelig dem iblandt os, der har en Moder, som beder for os.

Vor kristne Digter, Jakob Knudsen, skildrer i en af sine Fortællinger de 4 Bøje, der udgik fra hans Barndomshjem, en Præstegaard i Nordjylland. Paa disse 4 Bøje kan der, hvor de findes, opleves mere Ulykke end paa alle de andre Bøje, der senere i Livet trædes.

Jeg vil ønske, at både De og jeg under den ny Grundlov maa opleve, at Overfladebevægelsen forvandles, saa at Indtrykkene mere kommer til at gaa indefra og udefter i Stedet for det

modsatte. Maatte vi saa Ulykke til at være med i en Udvikling i den Retning!

* * *

Forstander D a m sluttede derefter Mødet med en Tak til de to sidste Talere for den Maade, paa hvilken de hver især havde løst deres Opgave. Det havde været et godt Møde; der havde været Stilhed helt ud i den yderste Kreds af Forsamlingen, et Vidnesbyrd om, at Ordene havde fængslet. Tak til Talere og Tilhørere og vel mødt igen næste Aar!

Den store Tilhørerkreds opholdt sig endnu en lille Stund under de herlige gamle Mogenstrup Bøge, nogle som Tilhørere til de Koncertnumre, Poul Hansens Musikkorps gav paa Mødepladsen, andre i fælleskabeligt Samvær rundt om i Stoven, før Hjemreisen tiltraadtes i den smukke Skærsommeraften.

Grundlovsmøde 5.6.1919

Folkemøder.
I Mogenstrup Skov.
Torsdag d. 5. Juni (Grundlovsdagen).

Modet begynder Kl. 2½ med Taler af Landstingsmedlem Fru Inger Schmit, Samsø, Højskolelærer Fr. Nørgaard, Frederiksborg, og Pastor Akselsen-Drejer, Pedersborg. Et Orkester vil musicere paa Festpladsen, hvor der kan faas ikke spirituøse Drikke. Madkurve kan medbringes. I Tilfælde af ugunstigt Vejr holdes Modet i Salen paa Kroen. Adgangen betales med 50 Øre. Cyklistald og godt Staldrum forefindes.

Jubilæumsmøde i Vordingborg
 (paa Ruinerne)
Søndag d. 15. Juni (Valdemarsdagen).

Modet begynder Kl. 2 med Taler af Folketingsmand Klaus Bernsen, Forstander Rosendal, Lyngby, og Pastor Greel, Idestrup.
 Et stort Herrekor med Orkester vil synge Richardts Kantate: **Volmerslaget**, komponeret af Heyse.
 Adgang 50 Øre.

Forening af Indbydere til Folkemøder i Sydsjælland.
 Dam, Brøderup. Mejnertsen, Mern. Arnholtz, Næstved.
 Povl Andersen, Ambæk. Andreassen, Fodby. J. Bendtsen, Bonderup.
 P. Christensen, Skibbinge. Christensen, Staunstrup. Dahl, Lærer, Dyrlev.
 P. Frandsen, Dysted. Halse, Vordingborg. J. Hansen, Abbednæs.
 Martin Hansen, Kyse. Rs. Jensen, Ugledie. Jørgensen, Præst, Kallehave.
 Peter Jørgensen, Træløse. A. Larsen, Lundby. J. P. Larsen, Ring.
 J. P. Larsen, Lille-Næstved. H. Larsen, Østergaard, Ørlev. Lørck, Næstved.
 J. Madsen, Baarse. M. A. Madsen, Nedervindinge. Nielsen, Lærer, Hyllinge.
 Nielsen, Lærer, Menstrup. H. P. Nielsen, Karebækstorp.
 J. Nielsen, Eskildstrup. Karl Nielsen, Rislev. Ole Fr. Olsen, Blangslev.
 Petersen, Redaktor, Præste. H. Petersen, Sverdborg. Rs. Petersen, Busebjerg.
 Rs. Petersen, Slipperup. Petersen Schmidt, Lille-Næstved.
 Gdr. Chr. Olsen, Rødstofte. Gdr. A. P. Jacobsen, Julebæk.
 Gdr. H. P. Bendtsen, Kalby.

Præstø Avis den 31.5.1919

Taler 1: Landstingsmedlem fru **Inger Gautie Schmit**, Samsø

http://www.denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Samfund,_jura_og_politik/Myndighed_og_politisk_styre/Politiker/Inger_Gautier_Schmit

Taler 2: Højskolelærer **Frederik Nørgaard**, Frederiksborg

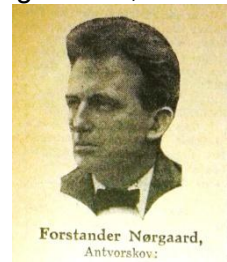
http://www.denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Uddannelse_og_undervisning/H%C3%B8jskoleforstander/Frederik_N%C3%B8rgaard

Taler 3: Pastor **H. T. Akselsen-Drejer**, Pedersborg

2100 betalende voksne deltagere a' 0,50 kr.

Inger Gautier Schmit

Forstander Nørgaard,
Antvorskov

Præstø Avis den 7.6.1919:

Kun én gang i de 14 år, der har været folkemøde på grundlovsdagen i Mogenstrup Skov, har det været regnvejr. I torsdags truede det fra formiddagen med regn; men det blev ved truslerne - desværre har man næsten lov at tilføje i dette tilfælde. Hen på eftermiddagen forsvandt alle gråskyer, og solen kastede sine stråler ned gennem det grønne løvtag fra en skyfri himmel.

Formiddagens tegn på omslag i vejret havde dog uden tvivl sin part af årsagen til, at dette års Mogenstrupmøde knap blev så stort som dets nærmeste forgængere. Der blev solgt ca. 500 adgangstegn færre end til mødet i fjor; men der var dog en halv times tid efter mødets indledning samlet hen ved 3000 tilhørere foran talerstolen på den sædvanlige idylliske mødeplads.

Og de, der var kommet, fortrød det næppe.

Indbyderne havde som de foregående år forstået at vælge ordførere, som på en meget tilfredsstillende måde løste deres opgave.

Højskolelærer **Nørgaard**, Frederiksborg, og pastor **Akselsen-Drejer**, Pedersborg, har tidligere talt ved Mogenstrupmøderne. De hører begge til de talere, der kan høres mere end een gang på samme plads, endog med korte mellemrum. Landstingsmedlem, fru **Inger Schmit** talte derimod for første gang på dette sted, og om fruens ordførerskab var der i den store

forsamling sikkert kun én mening. Det var, hvad form og indhold angik, lige fortrinligt. Blandt de danske kvinders ordførere hører det ny landstingsmedlem fra Samsø til de ypperste.

Referat.

Forstander Dam, Brøderup

indledede på Indbydernes vegne med et velkommen til talere og tilhørere og tilføjede: De fire foregående års møder er holdt under verdenskrigen, der har stået som en mørk sky i vor horisont. Nu er krigen sluttet, siger man - det er ligesom man tager det; vi mærker i hvert fald efterdønningerne derude fra i endnu mange forskellige forhold. Det, vi alle sammen længes efter, er fred, *arbejdsfred*, for derigennem at rejse noget af det, krigen har omstyrtet, også her i vort folkehus. Med ved siden af sine ulykker har krigen dog også bragt os den store glæde, at vi får det danske Sønderjylland tilbage; jeg er sikker på, at dette vil bidrage til at kaste glans over sommerens møder og folkefester. Der er, også blandt de danske sønderjyder, delte meninger om den ny grænse og om afstemningen i den *tredje zone*; men det tør håbes, at det vil lysne også på dette punkt.

Vi taler om, at danskheden har vundet sejr; en *sejr* forudsætter imidlertid en *kamp*, men vi danske nord for Kongeåen bør tale så sagte om vor kamp for Sønderjylland. Et sted er der dog kæmpet en energisk kamp for danskheden, og det er blandt sønderjyderne.

Just i sejren lå forliset, siger Henrik Ibsen et sted, og vi må håbe, at vor ny grænse mod syd bliver en *naturlig* grænse. Skal vi længere mod syd, have tredje zone med, kan det befrygtes, at vi kommer til at føle sandheden af Ibsens ord: Just i sejren lå forliset.

Forstander Dam sluttede med at minde om, at det var grundlovens fødselsdag, både den gamles og den nyes, om hvilken sidste det måtte håbes, at den vil bidrage til et stort og frugtbringende reformarbejde, og at kvindernes indtræden i det politiske liv må bringe friskhed ind i dette. Med ønsket om, at vort folk må vokse i frihedsfølelse og ansvarsfølelse et leve for vor ny grundlov! (hurra!).

Fru Inger Schmit:

Fra et ophold i Norge mindedes fru en strofe fra et af digteren Frødings vers: "Der er intet som længsels tider!" - Der er intet så herligt som længsels-tider, den længsel, der har målet foran sig, sine ønskers mål, vis på, at om kort tid har jeg, hvad jeg længes efter. Det er

forventningens glæde.

Glæden er en af de største glæder, der er skænket mennesker; men det gælder om, at den har sit udspring fra de højeste livskilder. I modsat fald tørrer den ind. Glæden kan have forskellige former. Det kan være voldsom, og den kan være stille; den kan være undrende og den kan være forventningsfuld.

Men er det nu ikke bedre at have den end vente på den, vil man spørge. Nej, der er noget herligt i forventningens glæde. Sådan er det

i naturen,

og sådan er det i menneskelivet. Hvad er det, der får os til at glemme den triste og mørke vinter? Længsel efter foråret, glæden over, at vi står overfor sommeren. Tag forventningens glæde bort, og livet bliver tomt og tørt. Livet mister sin stærkeste og fineste tiltrækningskraft.

I menneskelivet

Forventningens glæde spores, før det lille barn ser lyset. Det er en glæde, som kun de kender, der har oplevet den. Og barnet selv! Vi voksne har meget at lære af det lille barn på dette område. Hvor barnet kan glæde sig til søndag, til fødselsdagen, til julen! Så meget, at når dagen kommer, er det trætt af bare forventning.

Og i ungdomslivet! Den glæde, der opleves, når man føler, at når jeg ejer hende eller ham, da har jeg nået den højeste lykke, og når jeg det ikke, da går lykkens sol for bestandig ned for mig. Det er ungdommens forventningensglæde.

Vi har under verdenskrigen set

i nationerne

en forventningens glæde, i kraft af hvilken man er sikker på, at retfærdigheden en gang må ske fyldest. Tænk på Finland, på Lithauen, på Polen og på vort eget dyrebare fædreland, hvis nationale festdag vi i dag fejrer. Og lad os tænke på vort gamle sår mod syd Sunnem, der svarede profeten Elisa: "*Jeg bor iblandt*

som nu er ved at blive lægt. Vi står med den stærke forventnings glæde, og venter kun på det øjeblik, da vi atter skal modtage vort gamle land.

Men satte vi punktum her for forventningens glæde, var det for lidt. For

den kristne menighed

er det heldigvis ikke således, at når det hernede går mod enden, lades alt håb ude. Paulus siger: "Vort borgerskab er i himmelen". Når det er således, bærer det ikke mod døden. For dem, for hvem dette håb er blevet levende, bliver livsstrømmen bredere og bredere med årene.

Hvor i det enkelte menneskes liv, i det nationale liv og i den kristne menighed glæden holdes frisk og ren, der leves et lykkeligt menneskeliv, båret frem af forventningens glæde, frem mod *de evige mål*.

Højskolelærer Fr. Nørgaard,

som var næste taler, talte om *ungdommen*, og de betingelser, den havde for at fylde sin plads og løse fremtidens opgaver, både for ungdommen i de store lande, der havde gennemgået de store begivenheder under verdenskrigen, og ungdommen her hjemme, der havde været sparet derfor. Han fremhævede, at betingelserne for at arbejde med ungdommen er, at man tror på, at *den har kræfter og duer til noget*. Mange tror, at vort lands ungdom ikke har det således som de store landes, der har været med *i de store begivenheder*. Og det er jo rigtigt, at de har ikke oplevet den storhed og vildhed, som der har været i de vældige og grusomme krigsbegivenheder, og at disse oplevelser for den ungdom, som har gået dem igennem, sikkert når verden igen er kommet i lave, under fredens år vil sætte frugt i et stort genrejsningsarbejde og give dem kraft og længsel efter at gøre deres gerning bedre end før. Efter i krigens mange og lange år at have været borte vender de hjem med større glæde og kærlighed til hjem og fred, fædreland og modersmål. Vi ser det bedst hos sønderjyderne, hos hvem vi ved det er sådan.

Den slags oplevelser har ungdommen på denne side Kongeåen ikke haft, og vi taler derfor, idet vi tror, at vor ungdom under fredens vilkår har fået øget kræfterne til at tage et arbejde op, nemlig i *taknemlighed* over, at ikke 100.000 unge danske - det ville svare til de 6000 faldne sønderjyder - ligger dræbte på valpladsen. Det er en forunderlig lykke, at vi er sparet derfor, og der må være kraft for vor ungdom at hente deri.

Skal det lykkes de unge at udvikle deres kræfter og gøre et arbejde, må de have *rod* i de forhold, de lever under.

De må stræbe efter at få *rod i en gerning*, at finde og fylde sin plads, stor eller lille, det er ikke det, det kommer an på, men at arbejdet gøres i trofasthed. Der er ingen så stor forbandelse for et land, som at arbejdsu villigheden breder sig, medens en arbejdslysten ungdom giver en lys fremtid.

Det gælder også i det *nationale* om at være rodfæstet. Det er en lykke at føle sig hjemme i sit land og finde sin plads der, så man som kvinden i Hovedstaden er alt for stor til vort folk. Det er som

mit folk", finder al lykke deri. Det har betydning allerede i de unge dage at lære at holde af sit lands natur, dets minder og historie og modersmålet, så man bliver rodfæstet deri.

Og en lykke er det, om man også bliver *rodfæstet i det religiøse forhold* allerede fra de unge dage og finder sit hjem indenfor menigheden. Derved fæster man rod i selve livet, det åndelige liv, vi alle er skabt til at have del i. Og med mindre skal vi ikke lade os nøje.

Gid de dage, der kommer, må blive lykkelige for vort land. Vi ved så lidt om fremtiden, da mindst i disse tider, men har vi en ungdom, der kan og vil bestille noget, og som rodfæstes i alt det bedste, da kan vi med lyst håb se fremtiden for vort land i møde.

Forstander **Dam** rettede med det samme med forsamlingens tilslutning en tak til de to talere, som for at nå togene måtte forlade mødet inden dets afslutning.

Man gjorde derefter en pause på en times tid, som de fleste af mødets deltagere benyttede til at tømme de medbragte madkurve, hvorefter man igen samledes om talerstolen, mindst lige så talrigt som til mødets første del.

Man sang "Jeg elsker de grønne lunde", hvorefter

Pastor Akselsen-Drejer,

Pedersborg ved Sorø,

ud fra kong Absalons ord i "Kongsemnerne" om af Norges rige at skabe *et folk*, i et fra formens side ofte muntert, men i indholdet derfor ikke mindre alvorligt foredrag talte om de kløfter, der skiller i vort folk, og det arbejde, der må gøres for at slå bro over dem.

Ordet om "at være et folk" passer på det danske folk, ikke mindst nu, da vi står overfor genforeningen med sønderjyderne. Men vi står da ikke alene overfor den opgave, at få alle danske - og kun de danske - hjem til Danmark, men også at få fjernet de kløfter, der skiller i vort folk, navnlig den mellem arbejder og arbejdsgiver. Det er den gerning, der skal gøres af danske kristne nu.

Der er forskel på *gyder* og *øboer*. Det er der sagt mange rammende og vittige ting om - hvad taleren også gjorde, navnlig om sjællænderne, under stor munterhed blandt tilhørerne, idet han navnlig benyttede den berømte sjællænder "Jeppe på bjerget"s karakteristik af sig selv: Et vittigt hoved, et ejegodt gemyt, men manglende kurage. Modsætningen mellem *gyder* og *øboer* har Grundtvig udtrykt ved at betegne dem som henholdsvis forstands- og følelsesmennesker. Den findes også udtrykt i ensomheden hos *gyderne* og selskabeligheden hos *øboerne*. Det samme møder man hos de to største åndshøvdinge i vort folk: Søren Kierkegaard, den ensomme overfor Gud, og Grundtvig, hvis styrke er samfundet i menigheden.

Gyder og *fynboer* må lære af hinanden, og navnlig burde sjællænderne gøre gengæld og søge mere over til Jylland. Det gør ikke noget, at vi siger hinanden nogle sandheder en gang imellem, blot vi husker, at vi inderst inde alle er danskere.

Langt dybere er kløften mellem *københavnere* og *landboere*, og det er en stor ulykke for vort folk.

et stort, sygt hoved til en lille krop. En stor del københavnere burde flyttes ud på landet. Selvfølgelig øves der megen ypperlig gerning i København og af københavnernes, så det er forkert udelukkende at hefte sig ved deres fejl. Det går vel endda med landboerne, selv om de synes, der en noget rigeligt med socialister i hovedstaden. Værre er det med københavnernes syn på landboerne, der giver sig udslag blot i den foragt, hvormed de nævner ordet "bonde". Der er her en kløft, vi må have slået bro over.

Den største kløft i vort folk findes dog mellem *fattig og rig*. Det er det *social* spørgsmål, som nu melder sig først på dagsordenen, så i hvert fald ingen kristen kan undlade at interessere sig derfor. Krigens forbandelse er netop, at den har uddybet denne kløft. Hvor farligt dette er, lærer historien os. Den skarpe modsætning mellem rig og fattig, og mangelen på middelstand gav grunden til romer- rigets fald. Det samme var tilfældet i Polen, og det har ligeledes været ulykken i Finland og Armenien.

Der ligger hovedopgaven for os, ellers går det også galt i vort land. Denne kløft må jævnes, ved at nogle af de riges rigdom kommer over til de fattige, men navnlig ved, at de fattige hæves op til bedre kår. Vi må lystre signalet "Samling til midten".

Vi må have skabt et andet forhold mellem arbejder og arbejdsgiver. Arbejdsgiverne må lære at betragte arbejderne som medarbejdere, som de ikke alene skal give en god løn, men også være gode imod. Medens samtidig arbejderne må lære at være trofaste og arbejdsomme. Det er sandhed, hvad den tyske socialdemokrat, professor Rautsch siger: Den største revolution skete, da de kristne tog slaverne til bords. Men vi må videre i arbejdet på at bygge broen mellem arbejdsgiver og arbejder, husbond og tyende. Og vi må have bro mellem arbejderne og kirken.

I København forsøger studenter ved at bosætte sig og virke i de fattige arbejderkvarterer ved de såkaldte "settlements" et sådant brobygnings-arbejde. Dette gøres også på højskolerne, hvor folk fra alle klasser sidder på skolebænk sammen, om end det var ønskeligt, at mange flere arbejdere kom her. Et lignende arbejde gøres også i ungdoms-foreningerne ud fra deres faste borge i København: K.F.U.M.s bygning og Grundtvigshus, som det nu tænkes at blive taget i brug.

Gid vi alle nu må få hjælp til at holde mere af hinanden og af vort fædreland, så at vi også nu, hvor alt dansk igen bliver vort, leddet er i lave og riget samlet, at vi da også må nå at få bygget bro over alle kløfter, der skiller i vort folk, så vi bliver et endrægtigt, samlet dansk folk!

Tilhørerne hilste denne tale med bifald og gav derved på forhånd deres tilslutning til den tak, **Dam** udtalte derfor.

Det store møde sluttede derefter med den gamle korsfarersang "Dejlig er jorden".

Præstø Avis den 7.6.1919:

Kun een Gang i de 14 Aar, der har været Folkemøde paa Grundlovsdagen i Mogenstrup Skov, har det været Regnvejr. I Torsdags truede det fra Formiddagen med Regn; men det blev ved Truslerne — desværre har man næsten Lov at tilføje i dette Tilfælde. Men paa Eftermiddagen forbandt alle Graaskyer, og Solen kastede sine Straaler ned gennem det grønne Løvtag fra en skyfri Himmel.

Formiddagens Tegn paa Omflag i Været havde dog uden Tvivl sin Part af Mærken til, at dette Aars Mogenstrupmøde inap blev saa stort som dets nærmeste Forgængere. Der blev fulgt ca. 500 Udgangstegn færre end til Mødet i For; men der var dog en halv Times Tid efter Mødets Indledning samlet henved 3000 Tilhørere foran Talerstolen paa den sædvanlige idylliske Mødeplads.

Og de, der var kommet, fortrod det næppe.

Indbyderne havde som de foregaaende Aar forklaret at vælge Ordførere, som paa en meget tilfredsstillende Maade løste deres Opgave.

Højstolelærer Norgaard, Frederiksborg, og Pastor Møller sen-Drejer, Pedersborg, har tidligere talt ved Mogenstrupmøderne. De hører begge til de Talere, der kan høres mere end een Gang paa samme Plads, endog med korte Mellemrum. Landstingsmedlem, Frk. Jørgensen i talt derimod for første Gang paa dette Sted, og om Fruens Ordførerskab var der i den store Forsamling uforkert kun een Mening. Det var, hvad Form og Indhold angik, lige fortrinligt. Blandt de danske Kvinders Ordførere hører det nu Landstingsmedlem fra Sønderjylland til de ypperste.

Referat.

Forslandet Da m, Broderup,

indledede paa Indbydernes Vegne med et Velkommen til Talere og Tilhørere og tilføjede: De fire foregaaende Aars Møder er holdt under Verdenskrigen, der har sværet som en mørk Sky i vor Horizont. Nu er Krigen sluttet, siger man — det er ligesom man tager det; vi mærker i hvert Fald Efterdønningerne derude fra endnu i mange forskellige Forhold. Det, vi allesammen længes efter, er Fred, Arbejdsfred, for derigennem at rejse noget af det, Krigen har omsluttet, og saa her i vort Fællesskab. Men ved Siden af sine Møder har Krigen dog ogsaa bragt os den store Glæde, at vi saar det danske Sønderjylland tilbage; jeg er sikker paa, at dette vil bidrage til at kaste Glans over Sommerens Møder og Føllefester. Det er, ogsaa blandt de danske Sønderjyder, disse Meninger om den nu Grænse og om Afslutningen i den tredje Zone; men det tør haves, at det vil blive ogsaa paa dette Punkt.

Vi taler om, at Danstheden har vundet Sejre; en Sejr forudlægger imidlertid en Kamp, men vi danske nord for Kongerøden bør tale saa sagte om vor Kamp for Sønderjylland. Et Sted er der dog kæmpet en energisk Kamp for Danstheden, og det er blandt Sønderjyderne.

Just i Sejren saa Fortset, siger Gentil Jørgen et Sted, og vi maa haabe, at vor nu Grænse mod Syd bliver en naturlig Grænse. Skal vi længere mod Syd, have tredje Zone med, kan det bestræbtes, at vi kommer til at føle Sandheden af Jørgens Ord: Just i Sejren saa Fortset.

Forslandet Dam sluttede med at minde om, at det var Grundlovens Fødselsdag, haade den gamles og den nyes, om hvilken sidste det maatte hænges, at den vil bidrage til et stort og frugtbringende Reformarbejde, og at Kvindernes Indtræden i det politiske Liv maa bringe Frihed ind i dette. Medens om, at vort Folk maa vokse i Frihedssjælelse og Ansvarssjælelse et Leve for vor nu Grundlov! (Hurra!).

Fru Jørgen Schmit:

Fra et Ophold i Norge minde Fruen en Skole fra et af Digteren Frødings Vers: „Der er intet som Vængels Liden!“ — Der er intet saa herligt som Vængels Liden, den Vængel, der har Maallet foran sig, sine Vænglers Maal, vis paa, at om en kort Tid har jeg, hvad jeg længes efter. Det er

Forsventningens
Glæde.

Glæden er en af de største Gaver, der er skænket Mennesket; men

det gælder om, at den har sit Udspring fra de højeste Livsfilosofier. I modsat Fald tørrer den ind. Glæden kan have forskellige Former. Den kan være voldsom, og den kan være stille; den kan være undrenende og den kan være forventningsfuld.

Men er det nu ikke bedre at have den end at vente paa den, vil man spørge. Nej, der er noget herligt i Forventningens Glæde. Saa dan er det

i Naturen,

og saadan er det i Menneskelivet. Hvad er det, der faar os til at glemme den triste og mørke Vinter? Vængelen efter Foraaret, Glæden over, at vi staar overfor Sommeren. Tag Forventningens Glæde fort, og Livet bliver tomt og tomt. Livet mister sin stærkeste og fineste Tilværelseskraft.

I Menneskelivet.

Forventningens Glæde spores, for det lille Barn ser Ulyst. Det er en Glæde, som kun de kender, der har oplevet den. Og Barnet selv! Vi voksne har meget at lære af det lille Barn paa dette Omraade. Hvor et Barn kan glæde sig til Søndag, til Fødselsdagen, til Julen! Saa meget, at naar Dagen kommer, er det træet af bare Forventning.

Og i Ungdomslivet! Den Glæde, der opleves, naar man føler, at naar jeg eler hende eller ham, da har jeg naaet den højeste Lykke, og naar jeg det ikke, da gaar Lykkens Sol for bestandig ned for mig. Det er Ungdommens Forventnings Glæde.

Vi har under Verdenskrigen set i Nationerne

en Forventnings Glæde, i Kraft af hvilken man er sikker paa, at Kærligheden en Gang maa se sig lykke. Lænt paa Finland, paa Viskanten, paa Polen eller paa vort eget dyrebare Fædreland, hvis nationale Festsdag vi i Dag fejrer. Og lad os tænke paa vort gamle Saar mod Syd, som nu er ved at blive lægt. Vi staar med den stærke Forventnings Glæde og venter kun paa det Øjeblik, da vi atter skal modtage vort gamle Land.

Men satte vi Punktum her for Forventnings Glæde, var det for lidt. For

Den kristne Menighed er det heldigvis ikke saaledes, at naar det hermed gaar mod Enden, lades alt Haab ude. Paulus siger: „Vort Borgerkab er i Himmelen“. Naar det er saaledes, bærer det ikke mod Døden. For dem, for hvem dette Haab er blevet levende, bliver Livsstrømmen bredere og bredere med Aarene.

Hvor i det enkelte Menneskes Liv, i det nationale Liv og i den kristne Menighed Glæden holdes frisk og ren, der leves et lykkeligt Menneskeliv, båret frem af Forventnings Glæde, frem mod de evige Maale.

Højstolelærer Fr. Rørgaard,

som var næste Taler, talte om Ungdommen, og de Betingelser, den havde for at fylde sin Plads og løse Fremtidens Opgaver, baade for Ungdommen i de store Lande, der havde gennemgaaet de store Begivenheder under Verdenskrigen, og Ungdommen her hjemme, der havde været sparet derfor. Han fremhævede, at Betingelserne for alt Arbejde med Ungdommen er, at man tror paa, at den har Kræfter og duer til noget. Mange tror, at vort Lands Ungdom ikke har det saaledes som de store Landes, der har været med i de store Begivenheder. Og det er jo rigtigt, at de har ikke oplevet den Storhed og Vildhed, som der har været i de vældige og grusomme Krigsbegivenheder, og at disse Oplevelser for den Ungdom, som har gaaet dem igennem, sikkert naar Verden igen er kommet i Lave, under Fredens Aar vil sætte Frugt i et stort Genrejsningsarbejde og give dem Kraft og Vægsel efter at gøre deres Gerning bedre end før. Efter i Krigens mange og lange Aar at have været borte vender de hjem med større Glæde og Kærlighed til Hjem og Fred, Fædreland og Modersmaal. Vi ser det bedst hos Sønderlænderne, hos hvem vi ved det er saadan.

Den Slags Oplevelser har Ungdommen paa denne Side Kongegaen ikke haft, og vi talter derfor, idet vi tror, at vor Ungdom under Fredens Vilkaar har faaet oget Kræfterne til at tage et Arbejde op, nemlig i *Uafhængighed* over, at ikke 100.000 unge Danske — det vilde spare til de 6000 saldsne Sønderlænder — ligger dræbte paa Valpladsen. Det er en fornødt Lykke, at vi er sparet derfor, og der maa være Kraft for vor Ungdom at hente deri.

Skal det lykkes de unge at udvikle deres Kræfter og gøre et Arbejde, maa de have Rod i de Forhold, de lever under.

De maa stræbe efter at faa Rod i en Gerning, at finde og fylde sin Plads, stor eller lille, det er ikke det, det kommer an paa, men at Arbejdet gøres i Trofasthed. Der er ingen saa stor Troandelse for et Land, som at Arbejdsudvillingen breder sig, medens en arbejdslysten Ungdom giver en lys Fremtid.

Det gælder ogsaa i det nationale at være rodfæstet. Det er en Lykke at føle sig hjemme i sit Land og sinde sin Plads der, saa man som Kvinden i Sunnem, der havde Profeten Elisa: „Jeg bor midt iblandt mit Folk“, finder al Lykke deri. Det har Betydning allerede i de unge Dage at lære at holde af sit Lands Natur, dets Minder og Historie og Modersmaalet, saa man bliver rodfæstet deri.

Og en Lykke er det, om man ogsaa bliver rodfæstet i det religiøse Forhold allerede fra de unge Dage og finder sit Hjem indenfor Menigheden. Deres fæster man Rod i selve Livet, det aandelige Liv, vi alle er skabt til at have Del i. Og med mindre skal vi ikke lade os nøje.

Gid de Dage, der kommer, maa blive lykkelige for vort Land. Vi ved saa lidt om Fremtiden, da mindst i disse urolige Tider, men har vi en Ungdom, der kan og vil bestride noget, og som rodfæstes i alt det bedste, da kan vi med lyst Haab se Fremtiden for vort Land Møde.

Forstander Dam rettede med det samme med Forsamlingen Tilslutning en Tak til de to Talere, som for at naa Tagene maatte forlade Mødet inden dets Afslutning.

Man gjorde derefter en Pause paa en Times Tid, som de fleste af Mødets Deltagere benyttede til at tømme de medbragte Madkurve, hvorefter man igen samledes om Talerstolen, mindst lige saa talrigt som til Mødets første Del.

Man sang „Jeg elsker de grønne Limde“, hvorefter

Pastor Agelsen-Drejer,

Pedersborg ved Sorø.

ud fra Kong Dronns Ord i „Kongsemmerne“ om af Norges Mige at skabe et Folk, i et fra Formens Side ofte muntret, men i Indholdet derfor ikke mindre alvorligt Foredrag talte om de Kløfter, der skiller i vort Folk, og det Arbejde, der maa gøres for at slaa Bro over dem.

Ordet om „at være et Folk“ passer paa det danske Folk, ikke mindst nu, da vi staar overfor Genforeningen med Sønderjyderne. Men vi staar da ikke alene overfor den Opgave, at færd alle danske — og kun de danske — hjem til Danmark, men ogsaa at færd fjernet de Kløfter, der skiller i vort Folk, navnlig den mellem Arbejder og Arbejdsgiver. Det er den Gerning, der skal gøres af danske Kristne nu.

Der er Forskel paa Jyder og Øboer. Det er der sagt mange rammende og vittige Ting om — hvad Taleren ogsaa gjorde, navnlig om Sjællænderne, under stor Munterhed blandt Tilhørerne, idet han navnlig benyttede den berømte Sjællænder „Zeppé paa Vjergel“s Karakteristik af sig selv: Et vittigt Hoved, et elegant Genmælt, men manglende Kurage. Modfættningen mellem Jyder og Øboer har Grundtvig udtrykt ved at betegne dem som henholdsvis Forstandsg og Føllesmennesker. Den findes ogsaa udtrykt i Ensomheden hos Jyderne og Selstabeligheden hos Øboerne. Det samme møder man hos de to største Landskabsbønder i vort Folk: Søren Kirkegaard, den ensomme overfor Gud, og Grundtvig, hvis Styrke er Samfundet i Menigheden.

Jyder og Øboer maa lære af hinanden, og navnlig burde Sjællænderne gøre Gengæld og søge noget mere over til Jylland. Det gør ikke noget, om vi siger hinanden nogle Sandheder en Gang imellem, blot vi husker, at vi inde inde alle er Danstere.

Langt dybere er Kløften mellem Københavnere og Landboere, og det er en stor Ukløfte for vort Folk. Hovedstaden er alt for stor til vort Folk. Det er som et stort, højt Hoved til en lille krop. En stor Del Københavnerne bunde flyttes ud paa Landet. Selvfølgelig oven der megen hyppelig Gerning i København og af Københavnerne, saa det er forklædt ubelukkende at heste sig ved deres Fejl. Det gaar vel endda med Landboerne, selv om de synes, der er noget rigeligt med Socialister og Syndikalister i Hovedstaden. Værre er det med Københavnerens Syn paa Landboerne, der giver sig Udslag blot i den Foragt, hvormed de nævner Ordet „Bonde“. Der er her en Kluft, vi maa have slaaet Bro over.

Den største Kluft i vort Folk findes dog mellem fattig og rig. Det er det sociale Spørgsmaal, som nu melder sig først paa Dagsordenen, saa i hvert Fald ingen Kristen kan undlade at interessere sig derfor. Krigen forbandelse er netop, at den har uddet denne Kluft. Hvor farligt dette er, lærer Historien os. Den farpe Modfættning mellem rig og fattig, og Mangelen paa Middelstand var Grunden til Romerrigets Fald. Det samme var Tilfældet i Polen, og det har ligeledes været Ukløften i Finland og Armenien.

Der ligger Hovedopgaven for os, ellers gaar det ogsaa galt i vort Land. Denne Kluft maa jævnnes, ved at nogle af de riges Rigdom kommer over til de fattige, men

navnlig ved at de fattige hæves op til bedre Raar. Vi maa lytse Signalet „Samling til Midten“.

Vi maa have slaaet et andet Fuld mellem Arbejder og Arbejdsgiver. Arbejdsgiverne maa lære at betragte Arbejderne som deres Medarbejdere, som de ikke alene skal give en god Løn, men ogsaa være gode imod. Medens samtidig Arbejderne maa lære at være trofaste og arbejdsomme. Det er Sandhed, hvad den tyske Socialdemokrat, Professor Kauffmann siger: Den største Revolution skete, da de Kristne tog Slaverne til Bords. Men vi maa videre i Arbejdet paa at bygge Broen mellem Arbejdsgiver og Arbejder, Husbond og Ljende. Og vi maa have Bro mellem Arbejdere og Kirken.

I København forsøger Studenter ved at bosætte sig og virke i de fattigste Arbejderkvarterer ved de saa kaldte „settlements“ et saadant Brobygningsarbejde. Dette gøres ogsaa paa Højskolerne, hvor Folk fra

alle Klaser jidder paa Skolebænk sammen, om end det var ønskeligt, at mange flere Arbejdere kom der. Et lignende Arbejde gøres ogsaa i Ungdomsforeningerne ud fra deres faste Borge i København: R. F. U. M. og R. S. Bygning og Grundtvigshus, som det nu tænkes at blive taget i Brug.

Gid vi alle maa gøre Hjælp til at holde mere af hinanden og af vort Fædreland, saa at vi ogsaa nu, naar alt dansk igen bliver roet, Vedstet er i Lave og Riget samlet, at vi da ogsaa maa at færd bygget Bro over alle Kløfter, der skiller i vort Folk, saa vi bliver et endrægtigt, samlet dansk Folk!

Tilhørerne hilste denne Tale med Bifald og gav dermed paa Forhånd deres Tilslutning til den Tale, da man udtalte derfor.

Det store Møde sluttede derefter med den gamle Korsfærdssang „Deilig er Jorden“.

Næstved Tidende 31.5.1920

Næstved Tidende den 7.6.1920:

Folkemødet i Mogenstrup.

Det var i år 15. gang, man grundlovsdagen samledes til folkemøde her, og skønt man mod sædvane var lidt uheldig med vejret, gråt og koldt var det unægtelig, havde mødet dog vundet stor tilslutning, vel ca. 2500 mennesker.

Også på anden måde stod mødet på højde med sine forgængere, idet der blev holdt 3 gode taler af mødets ordførere, professorerne **Starke** og **Edv. Lehmann** og pastor **Monrad Fransen**. Mest aktuel var professor Starkes tale, hvori han fremhævede det skæbnesvangre i de sidste års udvikling, bort fra junigrundlovens frihedsprincipper, og stærkt understregede nødvendigheden af, at arbejdsmodet og samfundsmoralen blev genoprejt.

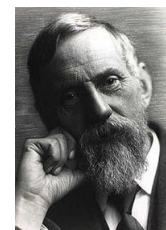
Efter sangen "Det haver så nyligen regnet", bød

forstander **Dam**, Brøderup, velkommen og udtalte håbet om, at vi nu her og i Sønderjylland, når afgørelsen var truffet, måtte glemme den splid og bitterhed, grænsestriden havde vakt, og mødes i gensidig forståelse i den feststemning, som bør præge genforeningen, til lykke og gavn for folkelivet i Danmark.

Taler 1: Professor **Edvard Lehmann**, Lund
http://www.denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Historie/Religionshistoriker/Edvard_Lehmann

Taler 2: Professor **Carl Nicolai Starcke**, København
http://www.denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Samfund_jura_og_politik/Ideologi_og_livsanskuelse/Filosof/C.N._Starcke

Taler 3: Pastor **Harald Monrad-Frantzen**, Øster Egesborg
<http://www.darlington.dk/page82.html>

Edv. Lehmann

1873 betalende
voksne deltagere a'
0,50 kr.

Professor Starcke

fremhævede junigrundlovens store principper, som der ikke var rokket ved i de forløbne 70 år, hvor meget end grundloven var ændret, og selv om de nu synes overgroet af så meget andet. Det var *frihedsprincipper*, politisk frihed, forsamlings- og foreningsfrihed, pressefrihed og erhvervsfrihed. Der var i visse kredse ængstelse for, at denne frihed ville slippe vilde lidenskaber i folket løs, men det viste sig, at der i folket ikke blot boede kærlighed til frihed, men også til orden.

Det var i 1849 ikke en enkelt klasse, der mødte frem med sine krav på andres bekostning, men et helt folk, der krævede de snærende bånd løst for alle. Alle vegne blomstrede derefter et virksomt liv frem, og kun den *virksomme mand* nød agtelse, medens foragt og vrede vendtes mod dem, der ikke skabte værdier, skyttede dem og skaffede sig fordel gennem spekulation, åger og svindel.

Erhvervslivets frihed og ret måtte udfolde sig under lovens orden. Ingen måtte træde den anden for nær. Som beskyttelse herimod havde man *statsmagten*. Men her lå faren. Grænsen for statens indgriben udvikledes efterhånden, så den ikke nøjedes med at være den årvågne retsværner, men greb ind på flere og flere områder, så den blev en stor *forretning* og *formynder* for os alle. Men derved blev staten noget helt andet end i 1849. I stedet for erhvervsfrihed fik vi organisation, for foreningsfrihed organisationstvang og ejendomsrettens ophævelse ved store beskatningsindgreb.

Denne udvikling er ført ud i sin yderste konsekvens, men derved har den dræbt alt det sociale sindelag, al forståelse af, at vi lever i et samfund, som vi hver for sig må yde så meget til og tynde så lidt på som muligt. I stedet for arbejdes der mindre og kræves mere og mere af samfundet.

Men samfundets rigdom er arbejde, og når det standser, lider vi alle nød, og rigdommen forsvinder. Et samfund kan kun ordnes på grundlag af arbejde, intet forbrug uden produktion. Kun den, der skaber, har ret til at kræve; de, der skal tage fra andre, mister deres

selvfølelse og æresfølelse, hvad enten man må bede om sin gave eller møder frem mange og stærke nok til at kræve den, måske med pistolen for brystet.

Den hjælpsomhed, det er en tryghed at vide at kunne ty til, når man har gjort alt, hvad man kan for at klare sig selv, forvandles til en anden form for at flytte værdier i stedet for at skabe dem, når det, som nu er sket, glider over til, at der stadig rejses krav om større og større hjælp fra samfundet.

Velstand skabes således hos den enkelte som i samfundene, kun ved *sparsommelighed*. Men denne følelse svinder mere og mere. Man lever fra dag til dag, og tærer på fremtiden gennem ny lån.

Det mærkes ikke blot på det økonomiske, men også på det moralske og andre områder, at vor slægt er en træt og syg slægt. Dette nåede sin frygtelige udfoldelse i verdenskrigen med denne store demoralisation.

Denne sygdom i befolkningens flertal er så meget farligere, som den politiske magt ligger hos flertallet. Ved at skaffe sig flertallet kan man altså berede sig en sorgløs tilværelse på de andres bekostning.

Men skal den europæiske kultur ikke gå til grunde, må denne sygdom og træthed hos folket bekæmpes, de sunde må tage sig sammen og lære hele folket, at *fast og planmæssigt arbejde* må der til. Man må lære at forstå, at folket er en enhed gennem tiderne, og at den ene slægt ikke har lov at forøde, hvad den næste skal leve af, men at hver må gøre sit arbejde i sin tid. Et leve for, at friheden må bevares, og en stolt, ærefuld og arbejdsom slægt leve i Danmark! (stærkt bifald).

Professor Edv. Lehmann

holdt derefter et historisk foredrag, hvori han i store træk optrak linierne for *Østersøens Saga* og hele østersøproblemets udvikling.

Østersøen har altid braget af kampens bulder, idet alle de omboende folk her strides om herredømmet over den. Først var det *venderne*, derefter *danskerne* under valdemarerne, indtil deres magt sprængtes af de holstenske grever. Valdemar Atterdag samlede atter Danmark og gav det dets nuværende skikkelse, idet han opgav den gamle tanke om ringriget omkring Østersøen.

Derefter dukkede *hansetæderne* op, og så *Sverrig*, da unionen var bristet. Kampene herom endte uden sejr for Sverrig, men det vandt Skåne, Halland og Blekinge fra Danmark. Også Karl den Tolvtes dristige kamp mod Rusland endte med nederlag, og østersøherredømmet deltes derefter mellem Sverrig, Rusland, Polen, Tyskland og Danmark.

Denne *balancestilling*, hvor to store magter holdt hinanden i skak, medens de små i al fredelighed høstede store fordele deraf, varede til verdenskrigen.

Tyskland søgte da at afgøre østersøspørgsmålet til sin fordel og besatte de baltiske provinser, Øsel og Dagø, og nåede Finland. Men Tyskland tabte krigen, og østersøproblemet løstes af de *allierede*. De befriede alle de små nationer, Finland, Estland og Polen, styrkede Danmark med Sønderjylland, og fordelte østersømagten på disse mange små hænder - som alle fik lov til at varme sig i Englands lomme, hvor pengene lå!

Dermed er østersøspørgsmålet atter et *åbent problem*. Det store kapløb derom er begyndt, og nu gælder det for Danmark at holde sig stiv i ryggen og hævde sig deri.

Efter en pause på en timestid til at styrke sig på af den medbragte mad samledes man til mødets afslutning, ved hvilken der taltes af

Pastor Monrad Franzen.

I et opbyggeligt, religiøst foredrag viste han, hvilke rige impulser og indtryk vi kan hente på forskellige måder, ikke mindst fra historiens og poesens verden eller ved at iagttage udviklingen i menneskenes tilværelse og bestræbelser for at gøre sig jorden underdanig. Vore dybeste livsinteresser har vi dog ikke i nogen af disse forhold, men i kravet om at blive *gode mennesker*. Hvor stor betydning, det har, ses i alle forhold, i slægten, hjemmet og landet, og derfor må vor livsopgave være at arbejde på at nå det. Det kan synes at være en selvfølgelighed, men der gives mange eksempler i biblen på, og kan findes blandt os den dag i dag, at det alligevel er meget svært for mange.

For at nå det, må man først og fremmest forstå at *regne med Gud og regne med vor sjæl*. De forestillinger, vi har om sjælen, kan være utydelige og begrænsede nok, men derfor benægter vi dog ikke, at sjælen er der, og at den stiller sine særlige krav. Ingen har talt med større forståelse om sjælen end Jesus. Derfor kan vi intet bedre end vende os til ham, og med jo større udholdenhed, vi gør det, desto rigere bliver livet for os. I den livsstrøm, vi møder i den levende menighed, møder vi det, der har evig værdi for os.

Efter salmen "Til himlene rækker" sluttede **Dam** mødet med en tak til talere og tilhørere, og i tilslutning til sin indledningstale med en opfordring til alle om at være med til at hjælpe de af vore landsmænd, som efter genforeningen må blive tilbage på den anden side grænsen.

Næstved Tidende den 7.6.1920

Folkemødet i Mogenstrup.

Det var i Mar 15. Gang, man Grundlovsdagen samlede sig til Folkemøde her, og skønt man mod Sædvane var lidt uheldig med Vejret, graat og koldt var det umægteligt, havde Mødet dog vundet stor Tilslutning, vel ca. 2500 Menneſker.

Ogsaa paa anden Maade stod Mødet paa Højde med sine For-gængere, idet der blev holdt tre gode Taler af Mødets Ordførere, Professorerne Starcke og Edh. Lehmann og Pastor Monrad Frandsen. Mest aktuel var Professor Starckes Tale, hvori han fremhævede det skæbnesvangre i de sidste Mars Udvikling, bort fra Junigrundlovens Frihedsprincipper, og stærkt understregede Nødvendigheden af, at Arbejdsmodet og Samfundsmoralen blev genoprejst.

Efter Sangen „Det haver saa ny-ligen regnet“, bød

Forstander Dam, Brøderup, velkommen og udtalte Haabet om, at vi nu haade her og i Sønder-jylland, naar Afgørelsen var truffet, maatte glemme den Splid og Bitterhed, Grænsestriden havde bakt, og mødes i gensidig For-ſtaaelse i den Festslemning, som bør præge Genforeningen, til Lykke og Gavn for Folkelivet i Danmark!

Professor Starcke

fremhævede Junigrundlovens store Principper, som der ikke var røkket ved i de forløbne 70 Aar, hvor meget end Grundloven var ændret, og selv om de nu synes overgroet af meget andet. Det var Frihedsprincipper, politisk Frihed, Forsamlings- og Foreningsfrihed, Pressefrihed og Erhvervsfrihed. Der var i visse Kredse Engstelse for, at denne Frihed vilde slippe vilde Videnſkaber i Folket løs, men det viste sig, at der i Folket ikke blot boede Kærlighed til Frihed, men ogsaa til Orden.

Det var i 1849 ikke en enkelt Klasse, der mødte frem med sine Krav paa andres Beføjning, men et helt Folk, der krævede de snærende Bånd løst for alle. Alle Begne blomstrede derefter et virkeligt Liv frem, og kun den virkelige Mand nød Afgtelse, medens Foragt og Brede vendtes mod dem, der ikke skabte Værdier, men blot flyttede dem og skaffede sig Fordel gennem Spekulation, Nager og Svindel.

Erhvervslivets Frihed og Ret maatte udfolde sig under Lovens Orden. Ingen maatte træde den anden for nær. Som Beskyttelse herimod havde man Statsmagten. Men her laa Faren. Grænsen for Statens Indgriben udviklede efterhaanden, saa den ikke nøjedes med at være den altidaarvaagne Retsværner, men greb ind paa flere og flere Omraader, saa den blev en stor Forretning og Formynders for os alle. Men dermed blev Staten noget helt andet end i 1849. I Stedet for Erhvervsfrihed fik vi Organisation, Foreningsfrihed, Organisations-tvang og Ejendomsrettens Ophævelse ved store Beskatningsindgreb.

Denne Udvikling er ført ud i sin yderste Konsekvens, men dermed har det dræbt alt socialt Sindelag, al Forstaaelse af, at vi lever i et Samfund, som vi hver for sig maa yde saa meget til og tynge saa lidt paa som muligt. I Stedet for arbejdes der mindre og kræves mere og mere af Samfundet.

Men Samfundets Rigdom er Arbejde, og naar det standser, lider vi alle Nød, og Rigdommen forsvinder. Et Samfund kan kun omdannes paa Grundlag af Arbejde, intet Forbrug uden Produktion. Kun den, der skaber, har Ret til at

kræve; de, der skal tage fra andre, mister deres Selvsjælelse og Væresjælelse, hvad enten man maa bede om sin Gave eller møder fra mange og stærke nok til at kræve den, maaſte med Pistolen for Bryſtet.

Den Hjælpsomhed, det er en Tryghed at vide at kunne ty til, naar man har gjort alt, hvad man kan for at klare sig selv, forvandles til en anden Form for at flytte Værdier i Stedet for at skabe dem, naar det, som nu er sæt, glider over til, at der stadig rejses Krav om større og større Hjælp fra Samfundet.

Velstand skabes saavel hos den enkelte som i Samfundene, kun ved Sparſomhed. Men denne Sjælelse spinder mere og mere. Man lever fra Dag til Dag, og tærer paa Fremtiden gennem ny Laan.

Det mærkes ikke blot paa det økonomiske, men ogsaa paa det moralske og andre Omraader, at vor Slægt er en træt og syg Slægt. Dette naaede sin frygtelige Udfoldelse i Verdenskrigen med denne store Demoralisation.

Denne Sygdom i Befolkningens Flertal er saa meget farligere, som den politiske Magt ligger hos Flertallet. Ved at skaffe sig Flertallet kan man altsaa berede sig en sorgløs Tilværelse paa de andres Befolkning.

Men skal den europæiske Kultur ikke gaa til Grunde, maa denne Sygdom og Træthed hos Folket bekæmpes, de sunde maa tage sig sammen og lære hele Folket, at fast og planmæssigt Arbejde maa der til. Man maa lære at forslaa, at Folket er en Enhed gennem Tidene, og at den ene Slægt ikke har Lov til at forvilde, hvad den næste skal leve af, men at hver maa gøre sit Arbejde i sin Tid. Et Leve for, at Friheden maa bevares, og en stolt, ærefuld og arbejdsom Slægt leve i Danmark! (Stærkt Bisfald).

Profesor Edb. Lehmann

holdt derefter et historisk Foredrag, hvori han i store Træk optrækte Linjerne for Østersøens Saga og hele Østersøproblemet og Udvikling.

Østersøen har altid bragt af Kampens Bulder, idet alle de omboende Folk her streides om Herredømmet over den. Først var det Venderne, derefter Danskerne under Baldemarene, indtil deres Magt sprængtes af de holstenske Greber. Baldemar Atterdag samlede atter Danmark og gav det dets nuværende Stillelse, idet han opgav den gamle Tanke om Riksriget omkring Østersøen.

Derefter dukkede Hansetænderne op, og saa Sverrig, da Unionen var bristet. Kampene herom endte uden Sejr for Sverrig, men det vandt Kaane, Halland og Blekinge fra Danmark. Ogsaa Karl den Tolvtes dristige Kamp mod Rusland, endte med Nederlag, og Østersøherredømmet deltes derefter mellem Sverrig, Rusland, Polen, Tyskland og Danmark.

Denne Balancestilling, hvor de to store Magter holdt hinanden i Skak, medens de smaa i al Fredelighed høstede store Fordere deraf, varede til Verdenskrigen.

Tyskland søgte da at afgøre Østersøspørgsmaalet til sin Fordel og besatte de baltiske Provinser, Est og Dage, og naaede Finland. Men Tyskland tabte Krigen, og Østersøproblemet løstes af de allierede. De befriede alle de smaa Nationer, Finland, Estland, Lissland og Polen, styrkede Danmark med Sønderjylland, og fordelte Østersømagten paa disse mange smaa Stænder — som alle fik Lov til at varme sig i Englands Varme, hvor Pengene laa!

Dermed er Østersøspørgsmaalet atter et åbent Problem. Det store Kapløb derom er begyndt, og nu gælder det for Danmark at holde sig stiv i Ryggen og hævde sig deri.

Efter en Pause paa en Time tid til at styrke sig paa af den medbragte Mad. Samledes man til Mødets Afslutning, ved hvilket der taltes af

Pastor Konrad Franzen.

I et opbyggeligt, religiøst Foredrag viste han, hvilke rige Impulser og Indtryk vi kan hefte paa forskellige Maader, ikke mindst fra Historiens og Bøstiens Verden, fra Livet ude i den store Verden eller ved at iagttage Udviklingen i Menneskenes Tilværelse og Beskæftigelser for at gøre sig Jorden underdanig. Vore dybeste Livsinteresser har vi dog ikke i nogen af disse Forhold, men i Kravet om at blive gode Mennesker. Hvor stor Betydning det har, ses i alle Forhold, i Slægten, Hjemmet og Landet, og derfor maa vor Livsopgave være at arbejde paa at naa det. Det kan synes at være en Selvfølgelighed, men der gives mange Eksempler i Bibelen paa, og kan findes blandt os den Dag i Dag, at det alligevel er meget svært for mange.

For at naa det, maa man først og fremmest forstaa at regne med Gud og regne med vor Sjæl. De Forestillinger, vi har om Sjælen, kan være utydelige og begrænsede nok, men derfor betænker vi dog ikke, at Sjælen er der, og at den stiller sine særlige Krav. Ingen har talt med større Forstaaelse om Sjælen end Jesus. Derfor kan vi intet bedre end vende os til ham, og med jo større Udholdenhed, vi gør det, desto rigere bliver Livet for os. I den Livsstrøm, vi møder i den levende Menighed, møder vi det, der har evig Værdi for os.

Efter Salmen Til Himlene rækker Julede D a m Mødet med en Tak til Talere og Tilhørere, og i Afslutning til sin Indledningstale med en Ønskeordning til alle om at være med til at hjælpe de af vore Landsmænd, som efter Genforeningen maa blive tilbage paa den anden Side Grænsen.